

**SMART DELTA
DRECHTSTEDEN**

slim · samen · vooruit

CONCEPT 90% VERSIE

slim · samen · vooruit

REGIONALE INVESTERINGSAGENDA DRECHTSTEDEN EN GORINCHEM

SAMEN MEER VOOR ELKAAR

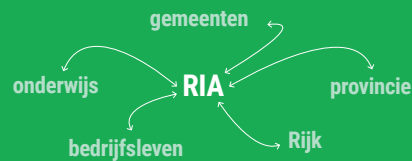

REGIONALE INVESTERINGSAGENDA (RIA)

SAMEN MEER VOOR ELKAAR – DRECHTSTEDEN & GORINCHEM

Waarom deze agenda?

- Brede welvaart staat onder druk (wonen, bereikbaarheid, energie, gezondheid)
- Grote opgaven overstijgen gemeentegrenzen
- Nú investeren voorkomt achteruitgang
- Onze maritieme topregio is economisch cruciaal voor Nederland en Europa
- Samenwerking vergroot slagkracht en financiering

RIA verbindt gemeenten, provincie, Rijk, bedrijfsleven en onderwijs.

Wat is de RIA?

De RIA is een investeringsprogramma waarmee we onze Regionale Strategie tot uitvoering brengen in termijnen van telkens 5 jaar, gericht op concrete projecten met als doel: **zichtbare verbetering voor de hele regio.**

Wat levert de RIA op? Naast een sterker ecosysteem waarin alle partijen samenwerken aan dezelfde doelen:

Voor inwoners

- ✓ Meer woningen
- ✓ Schone lucht & meer groen
- ✓ Betrouwbare energie
- ✓ Betere bereikbaarheid
- ✓ Bestaanszekerheid

Voor ondernemers

- ✓ Ruimte op energienet
- ✓ Betere benutting bedrijventerreinen
- ✓ Betere bereikbaarheid werknemers
- ✓ Beter woonklimaat werknemers
- ✓ Versterkt innovatie en campusontwikkeling
- ✓ Beter afgestemd onderwijs en opleidingen

Voor regiogemeenten / raden

- ✓ Lokale plannen versneld uitvoeren
- ✓ Meer middelen door cofinanciering
- ✓ Regionale slagkracht

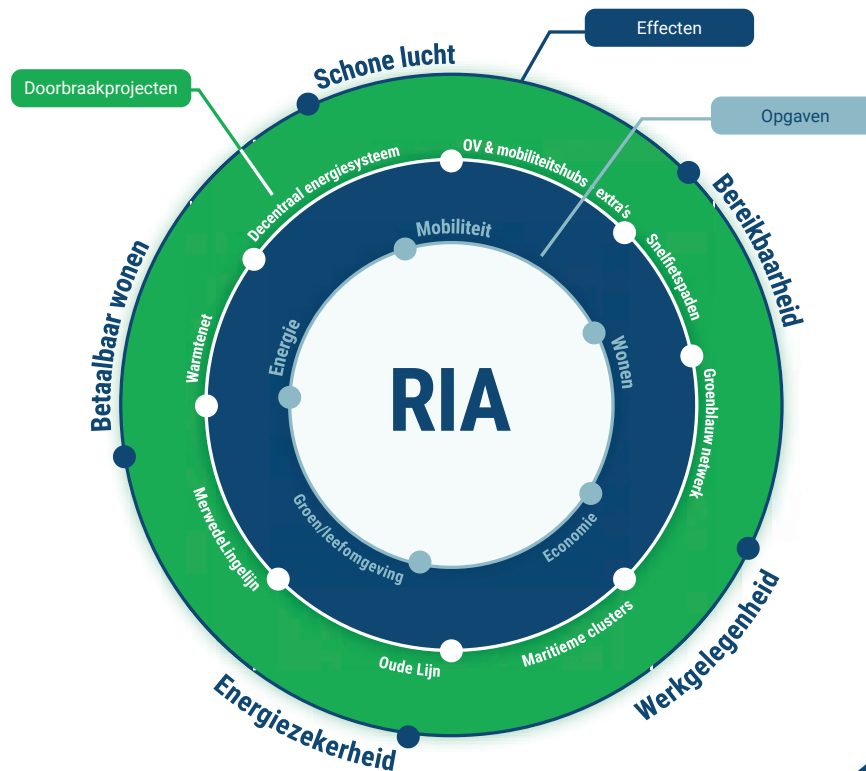
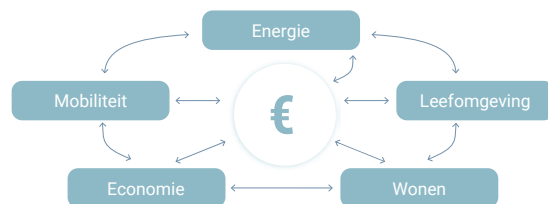
REGIONALE INVESTERINGSAGENDA (RIA)

VAN STRATEGIE NAAR UITVOERING: 8 DOORBRAAKPROJECTEN VOOR DE KOMENDE 5 JAAR

De acht doorbraakprojecten

1 	Warmtenet (60.000 aansluitingen)	2 	Decentraal energiesysteem
3 	OV & mobiliteitshubs	4 	Snelfietspaden
5 	Groenblauw netwerk	6 	MerwedeLingelijn (woningbouw)
7 	Oude Lijn (woningbouw + station)	8 	Maritieme clusters

Projecten versterken elkaar

Investerings

Regionale investering trekt extra geld aan.

Beschikbaar: ± €660 miljoen

Nog te financieren: ± €800 miljoen

Beschikbaar

Nog te financieren

Totaal: ± €1,5 miljard

VOORWOORD

Een regio van ondernemers die kansen zien, onderwijsinstellingen die talent ontwikkelen en overheden met oog voor het maatschappelijk belang. Juist wanneer de uitdagingen groot zijn, weten wij elkaar te vinden en de handen ineen te slaan.

En uitdagingen zijn er.

De komende jaren staan we voor keuzes die bepalend zijn voor de toekomst van Drechtsteden-Gorinchem. Hoe zorgen we voor voldoende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving? Hoe houden we onze economie sterk én duurzaam? Hoe gaan we om met netcongestie, de krapte op de arbeidsmarkt en de grote transities in energie, mobiliteit en industrie? En vooral: hoe zorgen we ervoor dat inwoners ook morgen prettig kunnen wonen, werken, leren en leven in onze regio?

Daarbij bouwen we voort op een stevige basis. Onze regio beschikt over een bewezen krachtige combinatie van ondernemerschap, innovatie, vakmanschap en samenwerking. Dat geeft ons niet alleen vertrouwen, maar ook de verantwoordelijkheid om door te pakken.

Deze Regionale Investeringsagenda is daarvan het resultaat: een gezamenlijke agenda van overheden, ondernemers, zorg en onderwijsinstellingen. Een agenda die focus aanbrengt en die kiest voor projecten die daadwerkelijk het verschil maken. Doorbraakprojecten die bijdragen aan een sterke economie, een duurzame leefomgeving en een goed toekomstperspectief voor inwoners.

In het netwerk van ondernemers, onderwijs, zorg en overheid hebben we samen prioriteiten bepaald, belangen verbonden en keuzes gemaakt. Juist dat gezamenlijke eigenaarschap maakt ons optimistisch. Want grote opgaven vragen om partners die dezelfde richting kiezen en bereid zijn samen te investeren in de toekomst. Wij zijn ervan overtuigd dat Drechtsteden-Gorinchem alles in huis heeft om die toekomst vorm te geven. **Met lef, met visie en vooral met elkaar.**

Namens de bestuurlijke stuurgroep bedanken wij iedereen die heeft bijgedragen aan deze agenda. We nodigen u uit om mee te bouwen. Om samen de stap te zetten van ambitie naar uitvoering, van samenwerking naar resultaat en van investeren naar zichtbaar verschil voor onze inwoners en onze regio.

De Regionale Investeringsagenda is geen eindpunt, maar een begin. Geen verzameling ambities op papier, maar een uitvoeringsagenda waarin overheden, ondernemers, zorg en onderwijs samen investeren in projecten die zichtbaar verschil maken voor inwoners en bedrijven. Een gezamenlijke agenda die alleen waarde krijgt door uitvoering. Daarom nodigen wij iedereen uit om mee te bouwen aan een regio die ook de komende generaties kansen biedt.

Namens de bestuurlijke stuurgroep,

Maarten Burggraaf

Coördinerend bestuurder RIA Drechtsteden-Gorinchem

Jacob Klink

Voorzitter Werkgevers Drechtsteden

Nicole Stolk-Luyten

Voorzitter Raad van Bestuur Albert Schweitzer ziekenhuis

Henrik Stevens

Voorzitter College van Bestuur ROC Da Vinci

LEESWIJZER

Deze RIA bestaat uit drie delen en een bijlage. Hieronder leest u wat waar staat.

Deel 1: Het vertrekpunt voor de Regionale Investeringsagenda

Dit deel schetst wie we zijn. Onze ligging aan het water, de maritieme maakindustrie en het kennisnetwerk. Waarom investeren nu nodig is: de brede welvaart staat onder druk. Het eindigt met onze koers, de Ruimtelijke Strategie Gezonde Maritieme Delta 2050 en haar vijf opgaven. In dit deel gaan we ook in op wat de RIA is en hoe ze werkt, van opgave naar doorbraakproject naar deelproject, wat ze toevoegt aan de regionale samenwerking en aan elke gemeente.

Deel 2: Van strategie naar uitvoering

Deel 2 zijn de opgaven waar de Regionale Investeringsagenda op focust. Vanuit deze vijf opgaven komen we tot een onderbouwd, regionaal pakket dat laat zien dat investeren in de Drechtsteden loont. De doorbraken zijn verbonden aan de vijf opgaven uit de Ruimtelijke Strategie.

Deel 3: De doorbraakprojecten van de Regionale Investeringsagenda

Deel 3 is de investeringsagenda zelf en de concrete uitvoering ervan: hier maken we de stap naar wat we concreet gaan doen, investeren en realiseren. We beschrijven eerst per opgave de huidige situatie, de ambitie en de acht doorbraakprojecten waarmee we het verschil maken. Daarna maken we het financiële beeld inzichtelijk: wat de projecten kosten, wat al beschikbaar is en hoe we het resterende financieringstekort willen dichten. Tot slot komen de samenwerkingsafspraken aan bod en hoe we de voortgang volgen en de agenda actueel houden.

Bijlage: Projectenportefeuille deelprojecten

In de bijlage worden de acht doorbraakprojecten uitgewerkt naar de concrete deelprojecten. Elk deelproject volgt dezelfde vijf vragen: wat we beogen, aan welke doelen het bijdraagt, wie erbij betrokken is, hoe de fasering loopt en wat het kost.

ONZE INZET: VAN STRATEGIE NAAR UITVOERING

Samen meer voor elkaar

De Drechtsteden en Gorinchem vormen samen een unieke regio gelegen aan de drukst bevaren rivieren van de Noordwest-Europese delta. Omgeven door Nationaal Park De Biesbosch, het Werelderfgoed van Kinderdijk, de Hollandse Waterlinie en de oevers van de Merwede, Noord en Oude Maas bieden onze gemeenten een aantrekkelijke thuishaven voor inwoners en ondernemers.

Verbonden met elkaar en de wereld

Onze regio is groot genoeg om slagkracht te maken en klein genoeg om elkaar te kennen. We weten elkaar te vinden en zijn op allerlei fronten met elkaar verbonden. We delen als het ware hetzelfde DNA met onze daadkracht, nuchterheid en rijke gezamenlijke historie. Dit laatste uit zich in een eeuwenoude traditie van vakmanschap waardoor onze krachtige, innovatieve maakindustrie en zorgsector zich zo kon ontwikkelen.

De eeuwenlange strijd tegen overstromingen heeft inwoners gesterkt en hun onderlinge band verstevigd. Samen 'hard werken' en 'samen op zoek gaan naar nog betere oplossingen' heeft zich in de volksaard van de Drechtstedelingen genesteld. En we zijn trots op wat we samen bereiken, zonder dat we ons daarop voor laten staan.

Bijdragen aan economie, autonomie en veiligheid

Een sterk punt is onze ligging op een kruispunt van waterwegen, spoorlijnen en snelwegen die de Randstad verbinden met belangrijke zuidelijk en oostelijk gelegen regio's. Langs onze oevers werken bedrijven, gebouwd op generaties ondernemerschap. Samen vormen zij een krachtig internationaal netwerk waar dagelijks tienduizenden mensen werken aan economische vooruitgang, innovatie en veiligheid. Toonaangevende ondernemingen die van belang zijn voor de BV Nederland en voor Europese autonomie en veiligheid. Elke dag weer ontwikkelen en maken zij producten die over de hele wereld hun aftrek vinden.

Bouwen aan een gezonde leefomgeving

We zitten in de lift maar willen niet achteroverleunen. We willen actief verder bouwen aan een gezonde regio waar onze kinderen veilig kunnen opgroeien en straks ook hun boterham kunnen verdienen. Aan een sterke regio die haar top 3 positie als Europese maritieme innovatiecluster verstevigt. Bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en gemeenten werken samen met partners binnen en buiten de regio aan werkgelegenheid, onderwijs (hbo en een heel krachtig mbo), veiligheid, de energietransitie, huisvesting, recreatie, waterhuishouding, bereikbaarheid, diversiteit en inclusie en gezondheid.

Regionale investeringsagenda (RIA)

Met de RIA brengen we focus aan en bundelen we kennis, kunde en ervaring. Vanuit de kracht van ons innovatieve netwerk realiseren we de komende jaren projecten die doorslaggevend zijn voor onze veerkracht. Het houdt ons weerbaar, wendbaar en adaptief. Uitvoering van de RIA heeft een merkbaar positief effect op inwoners en ondernemers in elke gemeente. Niet als abstract beleid, maar in de vorm van schonere lucht, betaalbare woningen, betere bereikbaarheid, een betrouwbaar energiesysteem en een gezonde leefomgeving. Dat is de inzet: een onderbouwd, regionaal pakket dat laat zien dat investeren in de Drechtsteden loont. Samen, met vertrouwen in elkaar en in de kracht van deze regio. **Samen meer voor elkaar.**

Waar we mee aan de slag gaan en wat we nodig hebben

In deze RIA maken we dit regionale pakket concreet. Met acht gemeenten (Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht) werken we met onze partners aan acht doorbraakprojecten voor de komende vijf jaar. Daarmee zetten we belangrijke stappen om de opgaven uit onze Regionale Ruimtelijke Strategie 2050 en de lokale omgevingsvisies op het vlak van energie, wonen, bereikbaarheid, economie en gezonde leefomgeving voor onze inwoners en ondernemers te realiseren.

1. **Versneld realiseren van een regionaal warmtenet met 60.000 aansluitingen;** We versnellen de uitrol van circa 13.000 naar ruim 22.000 aansluitingen in 2030, met uitbreiding in Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en haalbaarheidsonderzoek in Alblasserdam en Hardinxveld-Giessendam. Inwoners van onze gemeenten krijgen betaalbare, duurzame warmte en meer zekerheid over hun energierekening; bedrijven en woningbouw krijgen weer ruimte op het volle elektriciteitsnet.
2. **Bouwstenen voor een decentraal energiesysteem;** We realiseren de eerste energiehubbs en versterken ruim twintig energiecoöperaties, met waterstof, groen gas en slimme netsturing om het stroomnet te ontlasten. Ondernemers krijgen weer ruimte om uit te breiden en te verduurzamen; inwoners krijgen meer grip op hun eigen, betaalbare energie.
3. **Hubs en betrouwbaar OV-aanbod;** We zetten de eerste schakels van de Drechtstedenring neer: opgewaardeerde hubs en nieuwe P+R's rond Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Ridderkerk. We bouwen een betrouwbaar, vraaggestuurd OV-aanbod op. Inwoners reizen makkelijker vanuit elke gemeente naar werk, school en zorg, met een serieus alternatief voor de auto, met toegenomen urgentie tijdens de wegwerkzaamheden tot 2035.

4. **Snelfietspaden F15 en F16;** We maken de snelfietsroutes compleet door de ontbrekende schakels te dichtten zodat alle acht gemeenten en Rotterdam op de fiets verbonden zijn. Inwoners krijgen een veilige, snelle fietsroute naar werk en station; minder auto's op de weg betekent schonere lucht voor iedereen.
5. **Een klimaatbestendig, gezond en verbonden groenblauw netwerk (Landschapspark Albert Cuyp);** We verbinden versnipperd groen tot één netwerk met de eerste Groenblauwe vingers. Van het Stadspark in Dordrecht en de Vleugels van de Stad in Gorinchem tot de Develzone in Zwijndrecht, een parkverbinding in Sliedrecht en de Hoofdgroenstructuur in Papendrecht, een Getijdenpark, en een Landschapsvisie die de koers naar 2050 vastlegt. Inwoners krijgen groenere, koelere wijken en toegankelijke rivieroeveren om te bewegen en te recreëren, terwijl het gebied beter bestand wordt tegen hitte en wateroverlast.
6. **Gebiedsontwikkeling MerwedeLingelijn;** Op drie locaties (Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem) starten we de bouw en maken we tegelijk de doorontwikkeling van woningbouw langs de hele lijn mogelijk, waaronder de transformatie van Vinkenwaard-Noord in Alblasserdam waarvoor we samen de ontwikkelstrategie uitwerken. Inwoners krijgen betaalbare woningen op goed bereikbare plekken; de regio houdt jongeren en gezinnen vast die nu geen woning vinden.
7. **Gebiedsontwikkeling Oude Lijn;** We ontwikkelen ruim 1.500 woningen rond Leerpark en Walburg en werken toe naar de ontwikkeling van een nieuw station Campus Leerpark op een sterkere spoorverbinding met Rotterdam. Inwoners krijgen betaalbare woningen vlak bij het station en een snellere verbinding met de Randstad; onderwijs en ziekenhuis worden beter bereikbaar.
8. **Clusterontwikkeling van de maritieme maakindustrie;** We herstructureren circa 50 hectare watergebonden bedrijventerrein en versterken het innovatie-ecosysteem rond de Smart Campus Leerpark en de Maakfabriek. Bedrijven krijgen ruimte om te groeien en te verduurzamen, en de regio behoudt werkgelegenheid voor duizenden inwoners in een sector van wereldklasse.

We hebben daarvoor ruim €650 miljoen aan investeringen beschikbaar. Voor de volledige uitvoering van ons pakket zetten we samen met partners de schouders eronder om nog circa €800 miljoen euro aan additionele cofinanciering op te halen.

Onze partners

Deze RIA is geen agenda van de overheid alleen. We voeren de doorbraakprojecten uit samen met een groot aantal partners, en zij stonden ook aan de basis van deze agenda. In opgavesessies brachten partners hun kennis, ideeën en projecten in. Ook in de stuurgroep, die de totstandkoming van de RIA begeleidde, zaten verschillende partners aan tafel.

De volgende partners zijn direct betrokken bij de uitvoering van de projecten in deze RIA: de acht gemeenten en provincie Zuid-Holland; het Rijk (waaronder de ministeries van I&W en VRO) en de MRDH. De kennis- en onderwijspartners Da Vinci College, Duurzaamheidsfabriek, HyCollege en Smart Campus Leerpark; het georganiseerde bedrijfsleven en de economische partners (Werkgevers Drechtsteden en de lokale ondernemersverenigingen, de ondernemersfondsen, ROM-D, Smart Delta & Partners, I_Lab, Havenbedrijf Rotterdam, Dutch Delta Cruise Port, Koninklijke Binnenvaart Nederland en de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens, energiecoöperaties en bedrijven, en de maritieme bedrijven zelf, in samenhang met Toekomstpact De Witt); het Albert Schweitzer Ziekenhuis, de netwerk- en nutspartners Stedin en HVC; de woningcorporaties Rhiant, Tablis, Trivire, Woonbron, Fien wonen, Poort 6 en Woonkracht10; en de uitvoerende partners ProRail/NS, Rijkswaterstaat, de waterschappen Hollandse Delta en Rivierenland, de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, vervoersbedrijven (zoals Qbuzz, Waterbus en Donkey Republic), Staatsbosbeheer, Nationaal Park De Biesbosch, UNESCO Kinderdijk, natuurorganisaties en ontwikkelaars en bouwers.

Een agenda die stap voor stap werkt

De RIA is geen plan dat in beton is gegoten, maar een adaptief instrument. We kijken vijf jaar vooruit en herijken de agenda elke bestuursperiode: wat klaar is maakt plaats voor een volgende stap en nieuwe kansen of ontwikkelingen krijgen een plek. Zo benutten we de RIA om ons toekomstbeeld in behapbare stappen te realiseren: de Ruimtelijke Strategie Gezonde Maritieme Delta 2050 én de omgevingsvisies van onze gemeenten. We denken groot, maar doen gericht: elke stap die we nu zetten, werkt door richting 2035 en 2050.

Dit betekent dus niet dat projecten of onderwerpen die niet in de RIA opgenomen zijn niet op de agenda staan van de regio. Naast die RIA, die gericht is op uitvoering, zetten we ons lokaal en als regio breder in om onze ambities waar te maken door gerichte ontwikkeling en lobby.

Voortbouwen op wat werkt

De RIA bouwt voort op wat er al is. Veel van wat we doen, gebeurt immers al: gemeenten investeren in hun wijken, bedrijventerreinen en voorzieningen. Wat de RIA daaraan toevoegt, is focus en kracht. Ze brengt die losse projecten samen in één sterk, gezamenlijk verhaal en kiest de acht doorbraakprojecten die de komende vijf jaar de meeste regionale meerwaarde leveren. Daar organiseren we vervolgens bestuurlijk commitment, middelen en capaciteit op. Dat geeft de regio realisatiekracht: het vermogen om projecten daadwerkelijk van de grond te krijgen in plaats van ze te laten verwateren over losse initiatieven.

En het werkt ook de andere kant op. Door één overtuigend regionaal pakket neer te leggen, met onderbouwde projecten en heldere cofinanciering, laten we provincie, Rijk, Europa en private partners zien dat investeren in de Drechtsteden loont. Zo trekken we extern geld aan dat we als losse gemeenten nooit zouden mobiliseren. Bovendien versterken de projecten elkaar: doordat mobiliteit, energie, kennis en landschap op elkaar aansluiten, zet de ene investering de volgende in beweging.

Dat we hierin sterk zijn, bewijzen we al: als regio hebben we twee keer met succes een Regio Deal met het Rijk binnengehaald, € 22,5 miljoen in 2020 en € 25 miljoen in 2024, beide minimaal verdubbeld door de regio en partners. De RIA tilt die bewezen samenwerking naar het niveau van de grote investeringen die de komende jaren nodig zijn om voor onze inwoners en ondernemers een leefbare, gezonde en prettige regio te zijn en te blijven.

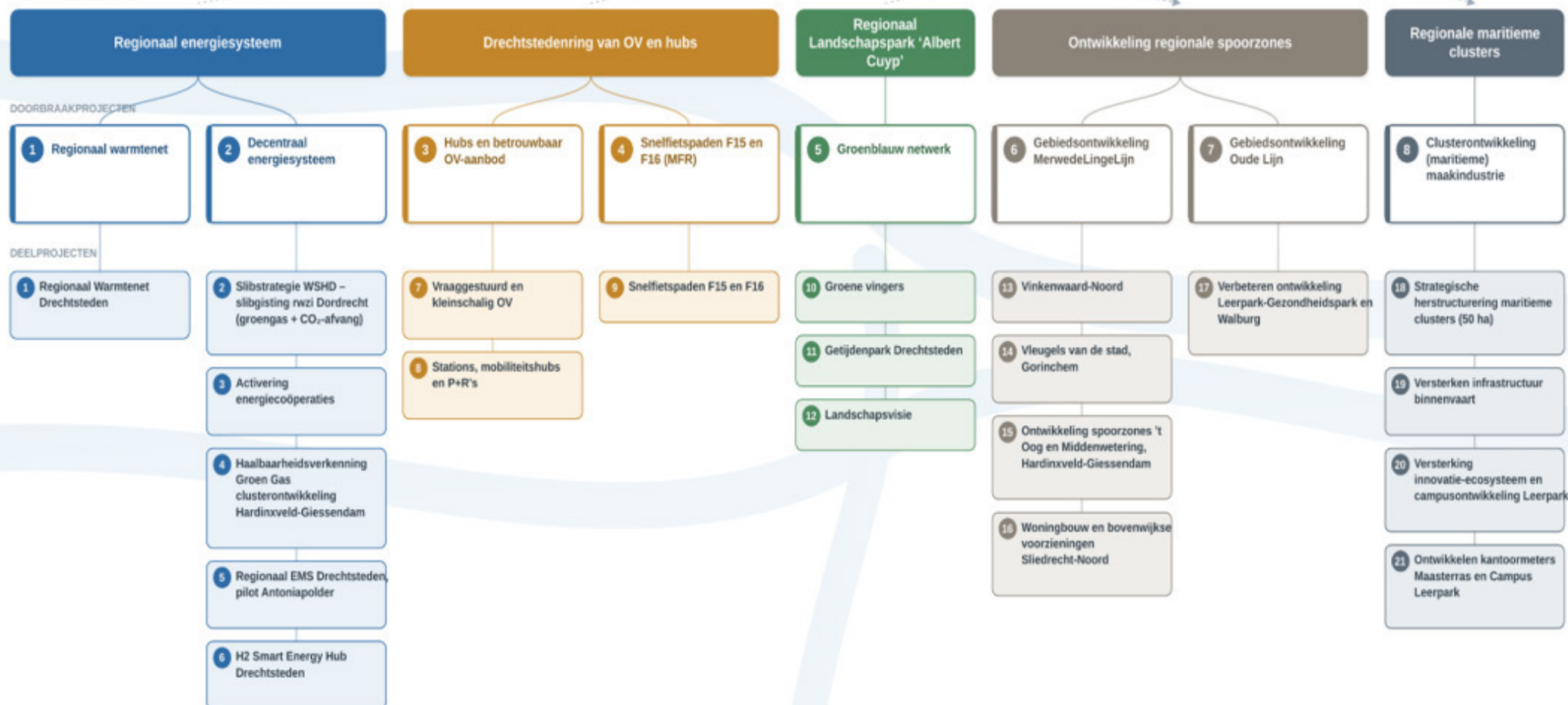

Regionale Investeringsagenda Drechtsteden en Gorinchem

Van strategie naar uitvoering — vijf opgaven, acht doorbraakprojecten, eenentwintig deelprojecten

Stippellijnen: systeemwerking — het vliegwielt waarmee opgaven elkaar versterken

STRATEGISCHE OPGAVEN

DEEL 1: VERTREKPUNT VAN DE RIA

Verbonden met elkaar en de wereld

Acht gemeenten rond een kruispunt van rivieren. Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht: samen vormen wij de Drechtsteden. We liggen daar waar de Noord, de Oude Maas en de Boven- en Beneden-Merwede samenkomen, een van de drukst bevaren rivierpunten van Europa, waar jaarlijks meer dan 160.000 schepen passeren. Zo vormt de regio de toegangspoort tot Europa.

Mensen voelen zich hier thuis door de manier waarop we dingen doen: nuchter, samen en met de handen uit de mouwen. Dat zie je terug in de polder, op de werven en in de bedrijven. We zijn groot genoeg om slagkracht te organiseren, maar klein genoeg om elkaar echt te kennen. Het zit in ons DNA om verantwoordelijkheid te nemen en problemen samen op te lossen. Dat is onze kracht en maakt ons wendbaar.

Een regio die met wereldklasse vakmanschap bijdraagt aan economie, autonomie en veiligheid

Onze regio is gebouwd aan het water. Al eeuwenlang maken, bouwen en innoveren mensen hier. Die traditie leeft. Vandaag zijn wereldspelers als Damen, Boskalis, Van Oord en Fokker hier geworteld.

Niet toevallig, maar omdat zij zijn gegroeid uit dezelfde cultuur van vakmanschap en ondernemerschap die deze regio al generaties kenmerkt. Samen met meer dan 1.200 gespecialiseerde bedrijven in de maritieme industrie zijn zij goed voor €15–20 miljard omzet. Daarmee is de regio de grootste maritieme werkregio van Nederland. Eén op de vier werknemers in onze regio werkt in de maakindustrie en in de bouw en twee van de vier wereldwijd grootste bedrijven op het gebied van kustbescherming, havenaanleg en berging zijn gevestigd in de Drechtsteden.

“
AL EEUWENLANG MAKEN, BOUWEN EN INNOVEREN MENSEN HIER. DIE TRADITIE LEEFT.”

Dat is niet alleen economisch belangrijk. De bedrijven in onze regio leveren ook een belangrijke bijdrage aan defensie en maritieme veiligheid, bijvoorbeeld via technologie, scheepsbouw en gespecialiseerde productie voor de defensieketen. Tegelijkertijd spelen zij een rol in grote transities waar Europa voor staat, zoals schonere scheepvaart, duurzame energie en technologische innovatie.

Kortom, in de Drechtsteden werken we aan oplossingen die belangrijk zijn voor het Nederlandse verdienvermogen, onze nationale weerbaarheid én voor de strategische positie van Europa. Rond dat bedrijfsleven staat een solide kennisnetwerk: het Da Vinci College, Hoger Onderwijs Drechtsteden, nauwe banden met TU Delft en Erasmus Universiteit, innovatieplatformen zoals I_lab, Yes!Delft! en de Smart Campus Leerpark waar onderwijs, innovatie en hightech maakindustrie samenkomen. Onze ziekenhuizen zijn ankers voor gezondheid, werkgelegenheid en talent. Samen zorgen deze instellingen ervoor dat mensen hier niet alleen kunnen werken, maar ook in goede gezondheid kunnen leren en groeien.

BOUWEN AAN EEN GEZONDE LEEFOMGEVING

Water maakt de Drechtsteden uniek. Het typeert onze economie, natuur en identiteit: van de Biesbosch tot de Hollandse Waterlinie, van de historische binnensteden tot de polders, dijken en getijdennatuur.

ONZE OMGEVING BIEDT RUIMTE OM TE GROEIEN, GROENER TE WORDEN EN TE VERNIEUWEN, OP EEN MANIER DIE PAST BIJ WIE WE ZIJN EN BIJ WAT INWONERS BELANGRIJK VINDEN"

Dit landschap maakt de regio aantrekkelijk voor inwoners én bezoekers en biedt kansen voor ontspanning, bewegen en klimaatadaptatie. Daarnaast bieden deze kwaliteiten kansen om te vergroenen, vernieuwen en te groeien.

WAAROM INVESTEREN NU NOODZAKELIJK IS

De regio Drechtsteden is een regio om trots op te zijn. Maar wie eerlijk kijkt, ziet ook dat het niet alleen goed gaat. De brede welvaart in de Drechtsteden, hoe goed mensen hier kunnen wonen, werken, leven en gezond blijven, staat al langere tijd onder druk. In landelijke vergelijkingen komen we vaak in de onderste regionen uit.²

Meerdere van onze gemeenten staan in de landelijke top 12 van gemeenten met de meest vervuilde luchtkwaliteit; alle Drechtstedengemeenten vallen in de slechtste 25% van het land.³ Groene structuren zijn versnipperd, barrières als spoorlijnen (Betuweroute en MLL) en snelwegen (A15, A16 en A27) snijden door het omliggende landschap. Veel wijken hebben te weinig groen en zijn kwetsbaar voor hittestress en wateroverlast. De PFAS-verontreiniging door Chemours zet natuur en oevers extra onder druk. In delen van Dordrecht-West, Zwijndrecht en Gorinchem komt dit scherp naar voren.

Daar stapelen problemen zich op: minder groen, meer drukte op de weg, slechtere luchtkwaliteit en meer gezondheidsklachten. Dit raakt juist de mensen die al kwetsbaar zijn in de wijken die onderaan de lijstjes staan. Het betekent dat onze inwoners gemiddeld minder gezonde jaren hebben, dat kinderen opgroeien in lucht die niet schoon genoeg is en dat te veel wijken te weinig groen, te veel drukte en te weinig perspectief kennen.⁴

Ook ondernemers merken de gevolgen van de grote maatschappelijke opgaven. Door netcongestie is er te weinig ruimte op het elektriciteitsnet voor uitbreiding of verduurzaming, bedrijven die willen groeien komen op een wachtlijst, woningbouwprojecten en nieuwe bedrijven krijgen geen elektriciteitsaansluiting. Bovendien lopen energiekosten op en staat de structurele betaalbaarheid en beschikbaarheid van energie onder druk.

De drukke A15, A16 en A27 zorgen voor files, slechtere lucht en onbetrouwbare reistijden. En het wordt de komende jaren erger: grootschalig onderhoud aan wegen, tunnels en bruggen in en rond de regio duurt tot 2035. Openbaar vervoer is geen volwaardig alternatief, de frequenties zijn te laag en niet alle gemeenten zijn goed aangesloten.

Als we niets doen, raakt de regio verder achterop: economisch, sociaal en qua leefkwaliteit. Juist daarom is investeren nu nodig: het is noodzakelijk om als regio vooruit te komen en ervoor te zorgen dat alle gemeenten meeprofiten van betere voorzieningen, meer kansen voor inwoners en een gezondere leefomgeving. Door gericht te werken aan de vijf gebiedsgerichte opgaven uit onze Ruimtelijke Strategie.

DE KOERS: EEN GEZONDE MARITIEME DELTA IN 2050

In 2025 is de Ruimtelijke Strategie Gezonde Maritieme Delta 2050 opgesteld. Daarin wordt uitgesproken hoe we onze sterke punten (de ligging aan het water, de maritieme sector, onze compacte steden en mooie dorpen) beter willen benutten om de brede welvaart in alle gemeenten te vergroten. Het is een koers voor iedereen die hier leeft, werkt, leert of onderneemt. De vijf gebiedsgerichte opgaven vormen de kern van die strategie. Het verbeteren van onze mobiliteit met een betrouwbare en schone Drechtstedenring. Het ontwikkelen van vitale spoorzones waar wonen en werken samenkomen. Het versterken van onze maritieme maakindustrie. Het ontwikkelen van ons groenblauwe landschap met het Landschapspark Albert Cuyp. En het bouwen van een duurzaam energiesysteem waarmee we beschikbare en betaalbare energie veiligstellen. Deze opgaven horen bij elkaar en versterken elkaar: zonder energie geen economie en woningen, zonder bereikbaarheid geen banen, zonder gezonde leefomgeving geen brede welvaart.

² In de Index Brede Welvaart 2024 zijn de Drechtsteden terug te vinden op de plekken 231 tot 335 van Nederland.

³ Zie ook het Pointer onderzoek (2025) naar luchtkwaliteit in Nederland.

⁴ De RIA is een ruimtelijk-economische agenda. De sociaal-economische opgaven pakken we ook aan via andere sporen, waaronder de Regio Deals en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Beide sporen versterken elkaar: een gezondere leefomgeving en betere bereikbaarheid werken door in de kansen van juist deze wijken.

DEEL 2. VAN STRATEGIE NAAR UITVOERING

DE STAP VAN OPGAVE NAAR DOORBRAAKPROJECTEN

De Ruimtelijke Strategie geeft richting tot 2050. De RIA maakt de stap naar uitvoering. Het is het instrument waarmee we de komende vijf jaar samen met partners gericht investeren in doorbraakprojecten die de brede welvaart in de Drechtsteden merkbaar verbeteren.

“

**MET DE RIA DOEN WE SAMEN WAT
NODIG IS: DOORBRAAKPROJECTEN
REALISEREN DIE ONZE REGIO
MERKBAAR VOORUIT HELPEN”**

De RIA is geen wensenlijst en geen beleidsnotitie. Het is een investeringsprogramma voor de komende vijf jaar met concrete projecten, concrete partners en zicht op beschikbare financiering. Met twee heldere doelen:

1. **Investeren waar het verschil maakt.** Doorbraakprojecten die inwoners, ondernemers en gemeenten direct merken: schonere lucht, ruimte op het energienet, betaalbare woningen, betere bereikbaarheid.
2. **Laten zien dat we klaar zijn om uit te voeren.** Een regionaal pakket waarin projecten, verantwoordelijkheden én financiering op orde zijn: we maken duidelijk wat we zelf investeren en welke cofinanciering nog nodig is. Zo weten provincie, Rijk, Europa en private partners dat investeren in de Drechtsteden loont.

De RIA werkt van groot naar klein, in drie stappen. De gebiedsgerichte opgaven uit de Ruimtelijke Strategie zijn het vertrekpunt: de grote vraagstukken richting 2050. Daarbinnen kiezen we doorbraakprojecten: gerichte samenhangende inspanningen waarmee we binnen vijf jaar zichtbaar verschil maken op die opgaven. Ze bundelen geld, kennis en partijen en overstijgen gemeentegrenzen. Die doorbraken voeren we uit via deelprojecten: concrete acties die tastbaar resultaat opleveren op straat-, wijk- of gebiedsniveau.

NIVEAU	BETEKENIS
Opgave (strategisch)	Een grote, structurele regionale uitdaging die richting geeft tot 2050. De vijf gebiedsgerichte opgaven uit de Ruimtelijke Strategie vormen samen de lange termijn koers voor de regio. Bepaalt het strategisch kader waarbinnen doorbraakprojecten worden gekozen. De 'hoe' wordt ingevuld via doorbraakprojecten.
Doorbraakproject (tactisch)	Een samenhangende, gebiedsoverstijgende inspanning die binnen vijf jaar een zichtbare doorbraak realiseert op één of meer strategische opgaven en aantoonbaar bijdraagt aan brede welvaart. Het bundelt energie, middelen en partijen en is gericht op concrete vooruitgang. Bestaat uit één of meerdere deelprojecten die elkaar versterken. Vormt de kern van de RIA-portefeuille.
Deelproject (operationeel)	Een concreet, afgebakend onderdeel van een doorbraakproject dat een tastbaar resultaat oplevert. Is helder afgebakend in scope, planning, budget en partnerschap. Het kan zelfstandig worden uitgevoerd, maar ontleent zijn strategische betekenis aan de samenhang met het doorbraakproject waar het onder valt. Maakt het doorbraakproject tastbaar en toetsbaar voor bewoners, ondernemers en bestuurders.

DE KEUZES DIE WE MET DE RIA MAKEN

De Ruimtelijke Strategie bevat méér dan we in vijf jaar kunnen realiseren. Dat hoort bij een koers voor 25 jaar. Maar het dwingt ons nu scherp te kiezen. Waar zetten we de komende vijf jaar onze (extra) tijd, middelen en regionale uitvoeringskracht op in? Welke doorbraakprojecten helpen de regio het meest vooruit én zetten andere ontwikkelingen in beweging?

Om daar antwoord op te geven zijn met alle gemeenten en partners opgavesessies gehouden. Daarin is per opgave in beeld gebracht welke doorbraakprojecten nodig zijn en welke (deel)projecten en initiatieven daaraan bijdragen. Dat leverde tientallen ideeën, lopende projecten en nieuwe initiatieven op uit de hele regio. Deze zijn door de bestuurlijke stuurgroep gewogen op vijf criteria:

TABEL 2. AFWEGINGSCRITERIA RIA

CRITERIUM	Wat dit betekent
Bijdrage aan brede welvaart	Maakt het merkbaar verschil voor inwoners en ondernemers? Schonere lucht, meer groen, betaalbare woningen, kansengelijkheid, energiezekerheid, ruimte voor groei.
Regionale meerwaarde	Helpt het meerdere gemeenten tegelijk vooruit?
Onderbouwde aanpak	Is er een heldere redenering waarom dit werkt en hoe het resultaat wordt bereikt?
Financiële haalbaarheid en uitvoerbaarheid	Zijn middelen grotendeels in zicht en is helder waar nog benodigde middelen gehaald kunnen worden, is er een realistische planning en zijn verantwoordelijkheden helder?
Urgentie en maatschappelijk draagvlak	Pakt het een probleem aan dat nu al knelt en waar bestuurlijke wil en maatschappelijk draagvlak voor is?

Op basis van die weging zijn door de bestuurlijke stuurgroep acht doorbraakprojecten geselecteerd: de inspanningen die de komende vijf jaar het meeste opleveren voor de regio. Ze zijn bewust zo gekozen dat ze niet alleen zelf resultaat leveren, maar ook andere doorbraakprojecten in beweging zetten.⁵

Vervolgens zijn de onderliggende deelprojecten gewogen en is daaruit een selectie gemaakt. Die deelprojecten zijn uitgewerkt in projectfiches: wat ze opleveren, wie wat doet, wat ze kosten en wat al beschikbaar is (zie bijlage 1).

⁵ De doorbraakprojecten leveren niet altijd alleen voordelen op. Gebiedsontwikkeling kan tijdelijk extra verkeer, geluid of milieudruk betekenen; herstructurering raakt zittende bedrijven. Die effecten zijn in de weging kwalitatief meegenomen, maar worden pas echt zichtbaar bij de uitwerking per project. Daarom brengen we bij elk deelproject de effecten in beeld via de reguliere procedures (omgevingsplan, milieueffectrapportage waar vereist) en volgen we bij de halfjaarlijkse monitoring ook de neveneffecten, zodat waar nodig bijgestuurd kan worden.

NIET ALLES KAN IN ÉÉN KEER

Sommige doorbraakprojecten, zoals de Merwedelingelijn, reiken verder dan vijf jaar. Binnen elke doorbraak liggen meerdere deelprojecten die we gefaseerd oppakken. Sommige starten nu, andere vragen meer tijd: omdat beleid moet worden aangepast, grondposities nog niet rond zijn of de uitvoering verder weg ligt. Dat is geen reden om te wachten. Per doorbraakproject kiezen we de goede richting, zetten we nu de eerste concrete stappen, en werken we stap voor stap toe naar het grotere geheel.

Wat we in deze eerste RIA nog niet kunnen opnemen, agenderen we als regio gezamenlijk bij provincie, Rijk of andere partners, zodat die onderdelen bij de volgende actualisatie wél een plek krijgen.

DE ROL VAN DE GEMEENTERADEN

De RIA is van de regio, maar landt in elke gemeente en daarmee bij elke raad. Raden geven richting en stellen de kaders via hun lokale omgevingsvisie. Ook bepaalt de raad via hun eigen begroting aan welke projecten zij mee doen en over de lokale inzet van mensen en middelen. Bij belangrijke herijkingen en bij de halfjaarlijkse voortgang worden de raden geïnformeerd, zodat ze zicht houden op de koers en kunnen bijsturen wanneer dat nodig is. Daar staat een duidelijke opbrengst tegenover: de RIA versnelt de ambities die raden lokaal al hebben vastgelegd (in woonvisies, klimaatplannen, mobiliteits- en economisch beleid) en geeft de eigen gemeente de regionale schaal, financiering en slagkracht om projecten van de grond te krijgen die anders blijven steken. Investeren in de regio is zo investeren in de eigen gemeente.

WAT DE RIA TOEVOEGT AAN DE REGIONALE SAMENWERKING

Als Drechtsteden werken we op veel terreinen samen. De RIA bouwt daarop voort en versterkt die samenwerking op vijf punten.

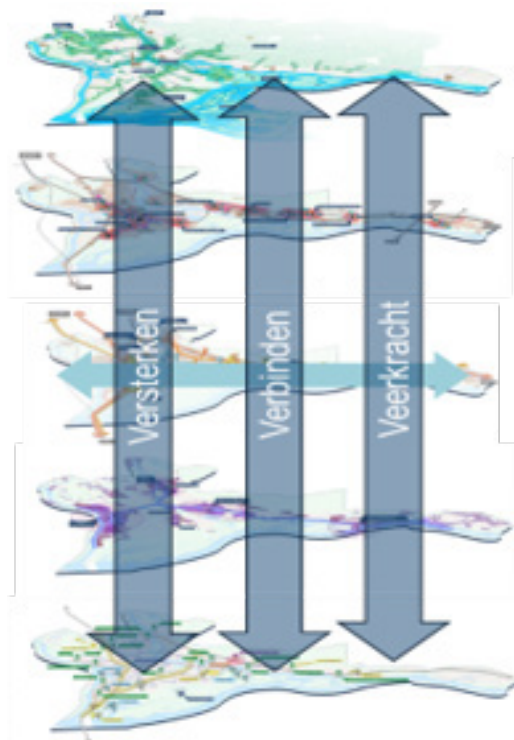
1. **Focus. De RIA brengt scherpste aan.** Acht doorbraakprojecten die de komende vijf jaar het meeste regionale meerwaarde leveren. Daar organiseren we ons als regio en gemeenten ook op: met bestuurlijk commitment, heldere verantwoordelijkheden en de uitvoeringskracht om door te pakken. Kiezen voor deze acht projecten betekent dat we onze schaarse capaciteit, middelen en regionale bestuurlijke aandacht bundelen. Gemeenten houden daarnaast ruimte voor eigen projecten en initiatieven; de RIA gaat over wat we alléén samen voor elkaar krijgen.”
2. **Realisatiekracht en aantrekkingskracht.** De RIA is geen intentie maar een investeringsagenda. Concrete doorbraakprojecten, concrete bedragen, concrete afspraken over wie wat doet. Dat geeft ons als regio realisatiekracht: het vermogen om projecten daadwerkelijk van de grond te krijgen. Maar het werkt ook de andere kant op. Door één overtuigend regionaal verhaal neer te zetten, met onderbouwde projecten en heldere cofinanciering, laten we provincie, Rijk, Europa en private partners zien dat investeren in de Drechtsteden loont.

BOX 1: WAT DE RIA OPLEVERT

Als inwoner wil je weten: wat merk ik hiervan? Het antwoord: schonere lucht in je wijk. meer groen om de hoek. Een betaalbare woning voor je kind. sneller naar je werk via het ov of de snelfietspaden, zonder in de file te hoeven staan. zekerheid dat je energie beschikbaar en betaalbaar blijft. Een leefomgeving waar je gezond oud kunt worden.

Als ondernemer wil je weten: kan ik weer vooruit? Het antwoord: ruimte op het energienet om uit te breiden. Betere bereikbaarheid voor je personeel en klanten. Een regio die aantrekkelijk is voor talent om te komen wonen en/of werken. Ruimte om te innoveren en te verduurzamen.

Als raadslid wil je weten: wat levert dit mijn gemeente op? Het antwoord: investeren in de regio is investeren in uw eigen gemeente. Uw lokale projecten lopen gewoon door. Maar een aantal problemen waar uw inwoners dagelijks tegenaan lopen (volle wegen, slechte lucht, het tekort aan woningen, onzekerheid over energie) zijn te groot om als gemeente alleen op te lossen. Niet te groot voor de Drechtsteden samen. Dat is precies waar de RIA over gaat: regionale doorbraak-projecten die zo zijn gekozen dat ze meerdere gemeenten tegelijk versterken, en daarmee de hele regio. De RIA is daarbij geen nieuw beleid dat over lokale programma's heen komt. Het is een verlengstuk ervan. De RIA bouwt namelijk voort op ambities die gemeenten al hebben: in woonvisies, klimaatplannen, mobiliteitsbeleid of economische agenda's. De RIA voegt toe wat gemeenten afzonderlijk niet kunnen organiseren: de regionale schaal, de gebundelde financiering en de slagkracht om projecten van de grond te krijgen die lokaal blijven steken. Zo helpt de RIA om lokale programma's, ook die van een nieuw college, sneller en concreter te realiseren. Wat regionaal wordt afgesproken en opgepakt, werkt door in wat lokaal mogelijk wordt.

FIGUUR 1. SAMENHANG OPGAVEN EN DOORBRAGEN

3. **Samenhang en multipliereffect.** De doorbraakprojecten zijn niet los van elkaar gekozen; ze werken op drie manieren door de opgaven heen. We versterken wat de regio sterk maakt: de ligging aan het water, de maritieme maakindustrie en de strategische positie langs de Oude Lijn en Merwedelingelijn. We verbinden losse onderdelen tot één regionaal systeem, zodat mobiliteit, energie, kennis en landschap beter op elkaar aansluiten en versnippering afneemt. En we vergroten de veerkracht: energie, mobiliteit en water bewegen mee met groei, waardoor woningbouw, bedrijvigheid en bereikbaarheid minder snel vastlopen. Zo ontstaat geen verzameling losse projecten, maar een vliegwiel waarin de ene investering de volgende in beweging zet (zie box 1). Voor provincie, Rijk en Europa wordt investeren in de Drechtsteden daarmee rendabeler: één maatregel raakt meerdere doelen tegelijk.
4. **Langjarig commitment.** De opgaven waar we voor staan lossen zich niet op in één raadsperiode. Het versterken van de brede welvaart, het verduurzamen van ons energiesysteem, het gezonder maken van onze leefomgeving: dat vraagt om langjarige inzet met elkaar. De RIA is daarom geen eenmalig plan, maar een levende agenda die we elke vijf jaar actualiseren. We denken groot, maar doen gericht: welke stappen kunnen we nú zetten die doorwerken richting 2035 en 2050?
5. **Verbinder van agenda's.** Onze regionale keuzes sluiten direct aan op wat lokaal, provinciaal en landelijk speelt: meer betaalbare woningen, minder netcongestie, een toekomstbestendige energievoorziening, een andere manier van reizen en beter omgaan met extreem weer. De kracht van de RIA is dat we die agenda's slim combineren. Lokaal bouwen de doorbraakprojecten voort op de omgevingsvisies, woonvisies, klimaat- en mobiliteitsplannen die gemeenten al hebben vastgesteld: een investering in de spoorzones helpt een gemeente haar eigen woningbouw- en stationsambities te realiseren, en het Landschapspark Albert Cuyp geeft lokale groen- en klimaatplannen regionale schaal. Tegelijk werken diezelfde keuzes door naar boven: de spoorzones dragen bij aan de woningbouw in de Zuidelijke Randstad, de nationale woningbouwopgave én aan de ambitie van het Groene Hart om het OV te verbeteren. En het Landschapspark sluit aan op de provinciale inzet op groen.⁶ Zo voorkomen we dat projecten los van elkaar worden uitgevoerd en ontstaat één geheel waarin regionale keuzes lokale, provinciale, nationale en Europese agenda's tegelijk ondersteunen.

FIGUUR 2. SAMENHANG
AANPALENDE AGENDA'S

Box 2: Het vliegwiel van de RIA in actie

Stel: we investeren versneld in een sterker energiesysteem in de regio: lokale energiehub's op bedrijventerreinen waar bedrijven stroom en opslag delen, energiecoöperaties die zon en wind in de wijk organiseren, groen gas uit reststromen voor de industrie en het zware vervoer, en warmtenetten waar dat logisch is. Een robuuster energiesysteem haalt druk van het volle elektriciteitsnet en creëert daarmee tegelijk ruimte voor bedrijven om uit te breiden én voor tienduizenden nieuwe woningen op de plekken waar we ze willen bouwen.

Meer woningen in combinatie met een mix van werkgelegenheid en voorzieningen rond stations betekent meer reizigers, en daarmee een sterkere basis voor betere verbindingen van treinen en bussen. Beter OV haalt auto's van de weg. Minder auto's betekent schonere lucht en stillere straten. En schonere lucht betekent gezondere kinderen, fittere ouderen en een regio waar mensen willen blijven. Of de snelfietspaden F15 en F16: die verbinden alle gemeenten, verminderen de druk op de snelwegen en maken het mogelijk om rond OV-knooppunten te bouwen met lagere parkeernormen.

Hetzelfde zie je bij de oevers langs de Noord en de Merwede. Als we daar investeren in vergroening, levert dat niet één voordeel op maar drie tegelijk: extra waterberging bij hoog water, meer plekken om te wandelen, sporten en recreëren, én een aantrekkelijke leefomgeving voor bedrijven en hun werknemers.

Of neem de Drechtstedenring: een betere OV-verbinding maakt het niet alleen makkelijker om naar je werk te komen, maar maakt het ook voor de Zuidelijke Randstad en het Rijk aantrekkelijker om de woningbouw langs de Oude Lijn te versnellen.

Zo werkt het vliegwiel: elke doorbraak versterkt de volgende.

⁶ De provincie streeft naar een 10% groenblauwe dooradering (GBDA) van het landelijk gebied in 2050, met als doel een gezond, klimaatbestendig landschap met sterke verbindingen voor natuur en biodiversiteit.

DEEL 3: DE DOORBRAAK-PROJECTEN

Met de RIA brengen we focus aan en bundelen we kennis, kunde en ervaring. Vanuit de kracht van ons innovatieve netwerk realiseren we de komende jaren projecten die doorslaggevend zijn voor onze veerkracht. Het houdt ons weerbaar, wendbaar en adaptief. Uitvoering van de RIA heeft een merkbaar positief effect op inwoners en ondernemers in elke gemeente. Niet als abstract beleid, maar in de vorm van schonere lucht, betaalbare woningen, betere bereikbaarheid, een betrouwbaar energiesysteem en een gezonde leefomgeving. Dat is de inzet: een onderbouwd, regionaal pakket dat laat zien dat investeren in de Drechtsteden loont. De doorbraken zijn verbonden aan de vijf opgaven uit de ruimtelijke strategie.

Robuust regionaal energiesysteem: een energievoorziening die duurzaam, betaalbaar en weerbaar is, zodat inwoners warmte kunnen betalen, bedrijven kunnen groeien, netcongestie structureel afneemt en de strategische autonomie toeneemt.

Drechtstedenring van OV en hubs: een betrouwbaar en schoon vervoersnetwerk dat files beperkt, alle gemeenten goed verbindt en gebieden rond knooppunten maximaal benut voor wonen, werken en voorzieningen.

Regionaal Landschapspark Albert Cuyp: een verbonden, klimaatbestendig groenblauw netwerk met aantrekkelijke rivieroeveren en toegankelijk groen voor bewegen, ontspannen en gezond leven. Met aandacht voor hitte, wateroverlast, bodemdaling en de kwaliteit van de directe woonomgeving.

Ontwikkeling van regionale spoorzones langs de Oude Lijn en de Merwedelingelijn als ruggengraat voor woningbouw, bereikbaarheid en economische ontwikkeling.

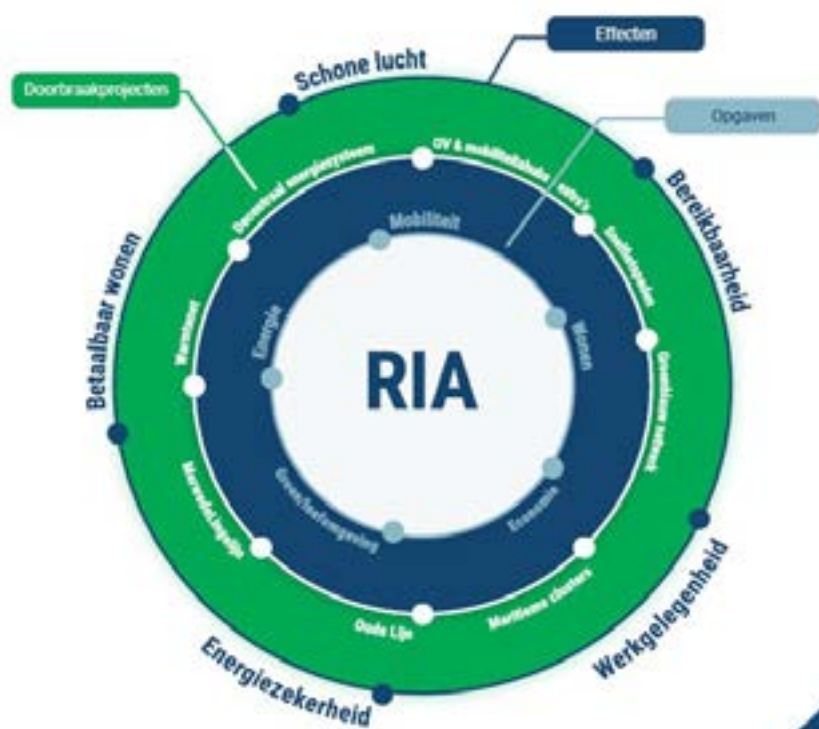
Regionale maritieme clusters: een kwaliteitsimpuls voor onze wereldklasse maakindustrie, met vrijgespeelde oeverlocaties, een sterk innovatie-ecosysteem dat bijdraagt aan de strategische autonomie van Nederland en Europa.

BIJLAGE: PROJECTEN- PORTEFEUILLE

De RIA bestaat uit een projectenportefeuille. Met de projectenportefeuille maken we acht grootschalige doorbraakprojecten van onze regio mogelijk. We beschrijven per opgave wat de huidige situatie is, wat de ambitie is, met welke doorbraakprojecten we hierop het verschil willen maken.

In deze bijlage leest u meer over de scope van de onderliggende deelprojecten.

A. OPGAVE: EEN ROBUUST REGIONAAL ENERGIESYSTEEM

Energie raakt alles. Zonder een betrouwbaar energiesysteem geen nieuwe woningen, geen groeiende bedrijven, geen verduurzaming. De opgave voor een robuust regionaal energiesysteem is daarmee geen technisch vraagstuk alleen: het gaat over bestaanszekerheid, over de vraag of warmte en energie betaalbaar en beschikbaar blijven, of bedrijven kunnen blijven investeren en of we als regio klaar zijn voor een wereld waarin energie schaarser en duurder kan worden.

Huidige situatie	Doorbraakprojecten	Gewenste situatie
Het elektriciteitsnet in de regio zit vol. Stedin heeft voor vrijwel de gehele regio netcongestie afgekondigd. Bedrijven met een nieuwe aanvraag voor een aansluiting op het elektriciteitsnet worden op een wachtlijst geplaatst. Woningbouwprojecten krijgen bij gebrek aan capaciteit ook geen aansluiting. Structurele netuitbreiding is pas voorzien tussen 2032 en 2035. Tegelijk is de warmtevoorziening voor tienduizenden huishoudens nog afhankelijk van gas, terwijl het alternatief (het warmtenet) te langzaam opschaaft. Van de beoogde 60.000 aansluitingen is nog slechts een deel gerealiseerd, mede omdat de kosten te hoog zijn voor een grootschalige uitrol.	Doorbraakproject 1: Versneld realiseren van een regionaal warmtenet met 60.000 aansluitingen⁷ Doorbraakproject 2: Ontwikkelen van bouwstenen voor decentraal energiesysteem (groen gas, netcongestieverzachting, gelijktijdigheid)	Een robuust decentraal energiesysteem waarbij duurzame energie voor iedereen beschikbaar en betaalbaar is. Netcongestie is structureel verminderd door lokale opwek, opslag en energiedeling via energyhubs bij bedrijventerreinen en woonkernen. 60.000 woningen zijn aangesloten op het warmtenet, waardoor de elektriciteitsvraag voor verwarming nu en in de toekomst daalt. In 2030 wekt de regio minimaal 0,37 TWh aan duurzame elektriciteit op. Zo geven we invulling aan de nationale klimaatdoelstelling, dragen we bij aan de bestaanszekerheid van inwoners en verstevigen we het vestigingsklimaat.

⁷ Gorinchem valt onder een andere energieregio en haakt daarmee niet aan op dit doorbraakproject. In Gorinchem wordt overigens ook gewerkt aan uitbreiding van het warmtenet.

Doorbraakproject 1: Versneld realiseren van een regionaal warmtenet met 60.000 aansluitingen

Kern van het doorbraakproject

De regio heeft nu circa 13.000 warmtenetaansluitingen. Het systeem werkt goed, maar de opschaling stukt: de aansluitkosten zijn te hoog voor een brede uitrol. Daardoor blijft de warmtevraag drukken op een elektriciteitsnet dat al tegen zijn grenzen loopt.

Het eindbeeld is een regionaal warmtenet met 60.000 aansluitingen (een opgave voor de lange termijn). Binnen de RIA-periode versnellen we de uitrol naar circa 22.600 aansluitingen in 2030, met ruim 27.000 als koers richting 2035. De doorbraak bestaat uit het wegnemen van het betaalbaarheidsprobleem dat die versnelling nu blokkeert. Lukt dat, dan kan de uitrol in vijf gemeenten doorpakken en kunnen de lokale warmtenetten op termijn worden gekoppeld tot één regionaal systeem met duurzame, lokale bronnen.

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Minder druk op het net.** Tienduizenden (nieuwe) woningen schakelen over op duurzame collectieve warmte in plaats van naar stroom. Dat haalt druk van het volle elektriciteitsnet en maakt ruimte voor groei.
- **Ruimte voor woningbouw en bedrijven.** Bedrijven kunnen uitbreiden en woningbouwprojecten kunnen worden aangesloten zonder te wachten op nieuwe netcapaciteit.
- **Betaalbare warmte voor inwoners.** Dat is bestaanszekerheid in de praktijk: minder onzekerheid over de energierekening, meer financiële ruimte voor gezinnen.
- **Sleutel voor andere doorbraakprojecten.** Nieuwe OV-knooppunten kunnen worden aangesloten, spoorzones kunnen sneller verdichten en innovaties in energie en industrie worden eenvoudiger op te schalen.
- **Meer verkracht en weerbaarheid voor de regio.** Een gediversifieerd decentraal energiesysteem is beter bestand tegen prijsschokken, geopolitieke onzekerheid en extreme weersomstandigheden

Hoe en met wie we het aanpakken

Met de RIA zetten we samen met HVC, Stedin, provincie Zuid-Holland en de woningcorporaties Rhiant, Tablis, Trivire, Woonbron, Poort 6 en Woonkracht10 in op het oplossen van het betaalbaarheidsprobleem. De route loopt via de nationale clusteraanpak collectieve warmte: we werken toe naar een clusterdeal met het Rijk, met besluitvorming uiterlijk in de eerste helft van 2027. Daarmee versnellen we de uitrol in Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht; in Alblasserdam en Hardinxveld-Giessendam loopt een haalbaarheidsonderzoek. Blijft een omvangrijke clusterdeal uit, dan zetten we de uitbreiding voort via andere regelingen, op kleinere schaal en in lager tempo. De warmtenetten worden op termijn gekoppeld tot één systeem, gevoed door lokale duurzame bronnen.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Draagt bij aan de gemeentelijke warmteprogramma's, de inzet op aardgasvrij wonen en de Regionale Energiestrategie Drechtsteden. Biedt inwoners en ondernemers lagere energielasten en ruimte voor lokale bouwplannen.
- **Provinciaal:** Sluit aan bij de Zuid-Hollandse warmtestrategie, het provinciaal pMIEK en de inzet op vermindering van netcongestie.
- **Nationaal:** Draagt bij aan de nationale klimaatdoelstellingen, het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie en het Nationaal Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving. Levert een bewezen model voor regionale warmtenetuitrol dat elders in Nederland toepasbaar is.
- **Europees:** Past in de Green Deal en RepowerEU en versterkt de strategische energie-autonomie van regio en land.

Doorbraakproject 2: Ontwikkelen van bouwstenen voor decentraal energiesysteem (waterstof, groen gas, netcongestieverzachting)

Kern van het doorbraakproject

Ook als het warmtenet op volle kracht draait, is de netcongestie niet opgelost. De vraag naar stroom groeit sneller dan het net kan meegroeien. Structurele uitbreiding is pas voorzien tussen 2032 en 2035, en ook daarna dreigt het net opnieuw vol te lopen als we blijven denken in centraal aanbod. De doorbraak zit in een fundamenteel andere benadering: energie lokaal opwekken, opslaan en delen, zodat de regio minder afhankelijk wordt van het landelijke net en het net wordt ontlast.

Dat maakt onze energievoorziening niet alleen slimmer, maar ook weerbaarder. Lokale energiehub's en coöperaties geven bedrijven en bewoners meer grip op hun eigen energievoorziening. Waterstofproductie biedt de maritieme sector een toekomstbestendig alternatief. Groen gas en circulaire CO₂-afvang verbreden het palet en verkleinen de afhankelijkheid van één bron of technologie.⁸

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Extra ruimte op het elektriciteitsnet.** Energiehub's op bedrijventerreinen en in woonkernen vangen pieken lokaal op, waardoor woningbouw en bedrijfsuitbreiding niet (langer) vastlopen op wachtlijsten.
- **Meer eigen regie voor ondernemers.** Energiecoöperaties en gezamenlijke opwek geven bedrijven zekerheid en lagere kosten. Ze worden minder afhankelijk van energiebronnen die ze niet zelf in de hand hebben.
- **Snellere verduurzaming en innovatie.** Bedrijven en instellingen krijgen meer mogelijkheden om te elektrificeren, productieprocessen te vergroenen en innovaties op te schalen. Daarnaast levert het de maakindustrie schone brandstof en versterkt de concurrentiepositie van de regio.
- **Stabieler uitvoering van andere opgaven.** Mobiliteitshubs, spoorzones, maritieme innovatie en warmtenetten profiteren direct van meer netcapaciteit.
- **Meer veerkracht en weerbaarheid voor de regio.** Een gediversifieerd decentraal energiesysteem (warmte, stroom, waterstof, groen gas) is beter bestand tegen prijsschokken, geopolitieke onzekerheid en extreme weersomstandigheden.

Hoe en met wie we het aanpakken

Met de RIA investeren we samen met partners als gemeenten, Stedin, HVC, waterschap Hollandse Delta, energiecoöperaties, maritieme bedrijven, MKB, provincie Zuid-Holland in vier samenhangende onderdelen die de regionale energievoorziening direct versterken:

- Energiecoöperaties en energiehub's.** We versterken de ruim twintig (op te richten) energiecoöperaties en realiseren de eerste energiehub's, waarin lokale opwek, opslag en slimme sturing het net ontlasten. De Energiefabriek Drechtsteden ondersteunt de coöperaties met kennis, standaardisatie, groepstransportovereenkomsten en een gezamenlijke projectpijplijn.
- Netsturing achter de meter: pilot Antoniapolder.** Op bedrijventerrein Antoniapolder verbinden zes bedrijven zich via één virtuele 'voor de meter'-aansluiting en sturen ze samen op netcapaciteit. De pilot levert Stedin het bewijs dat coöperatieve groepssturing werkt, de basis voor groepscontracten en bredere toepassing in de regio.
- Waterstof: H2 Smart Energy Hub.** Op De Driehoek (Sliedrecht) en 't Oog (Hardinxveld) zetten we lokaal opgewekte duurzame elektriciteit via elektrolyse om in groene waterstof, voor industrie, logistiek en de maritieme sector (inclusief bunkerpunten). Op Gorinchem (Groote Haar) onderzoeken we dit. Samen met de Duurzaamheidsfabriek en het HyCollege bouwen we aan een regionaal waterstofecosysteem en bezien we kansen voor een aansluiting op de landelijke waterstof backbone.
- Groen gas en CO₂-afvang.** Bij de rioolwaterzuivering in Dordrecht realiseert Waterschap Hollandse Delta een slibgistingsinstallatie die circa 2 miljoen m³ groen gas per jaar produceert en CO₂ afvangt voor hergebruik. In Hardinxveld-Giessendam verkennen we daarnaast collectieve groengasproductie uit monomestvergisting (circa 900.000 m³ per jaar), mede met het oog op de bijmengverplichting groen gas vanaf 2027.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Geeft gemeenten concrete instrumenten om netcongestie aan te pakken in lokale gebiedsontwikkelingen. Ondersteunt gemeentelijke duurzaamheidsambities en biedt ondernemers op bedrijventerreinen in onze regio direct perspectief.
- **Provinciaal:** Sluit aan bij het Zuid-Hollandse programma voor netcongestieverzachting, het provinciaal pMIEK en de provinciale waterstofstrategie.
- **Nationaal:** Draagt bij aan het Nationaal Programma Energiesysteem en de waterstofbackbone, en sluit aan op de bijmengverplichting groen gas. De H2 Smart Energy Hub kan als proeftuin dienen voor het nationale waterstofbeleid.
- **Europees:** Versterkt de strategische autonomie van de Europese maritieme sector door schone energievoorziening aan de bron, en past in RepowerEU.

⁸ Dit doorbraakproject werkt direct samen met doorbraakproject 1: waar het warmtenet de vraag naar stroom vermindert, zorgt het decentrale systeem ervoor dat het aanbod slimmer wordt verdeeld. Samen maken ze ruimte voor de spoorzones (doorbraakprojecten 6 en 7) en versterken ze het vestigingsklimaat voor de maritieme clusters (doorbraakproject 8).

B. OPGAVE: DRECHTSTEDENRING VAN OV EN HUBS

Hoe je je verplaatst bepaalt je dagelijks leven: of je op tijd op je werk bent, of je kinderen zelfstandig naar school kunnen, hoe makkelijk je bij de huisarts of het ziekenhuis komt. In de Drechtsteden staat die dagelijkse bereikbaarheid onder druk, en dat merken inwoners, ondernemers en bezoekers elke dag.

Huidige situatie	Doorbraakprojecten	Gewenste situatie
De bereikbaarheid van de Drechtsteden staat structureel onder druk. De A15, A16 en A27 behoren tot de drukste wegen van Nederland en de files nemen tot 2035 verder toe mede door grootschalig onderhoud aan het hoofdwegenet van Rijkswaterstaat. De files kosten niet alleen tijd, ze kosten ook gezondheid. De Drechtsteden behoren tot de 15% slechtst scorende gebieden op fijnstof. Kinderen groeien op langs snelwegen die meer uitstoot produceren dan nodig is, omdat er geen goed alternatief is voor de auto. Want dat alternatief ontbreekt grotendeels. Openbaar Vervoer heeft naast een te lage frequentie niet overal een snelle en directe aansluiting. Gemeenten als Alblasserdam en Papendrecht zijn onvoldoende (direct) aangesloten op het regionale treinnetwerk. Wie geen auto heeft, of er geen tweede kan betalen, is aangewezen op verbindingen die niet aansluiten op werktijden, schooltijden of zorgtijden. De rivieren, het meest kenmerkende landschapselement van de Drechtsteden, werken nu vooral als barrière in plaats van als verbinding. Nog geen 45% van de inwoners beweegt voldoende; een aantrekkelijk en veilig fietsnetwerk⁹ zou daar direct een positieve bijdrage aan kunnen leveren.	Doorbraakproject 3: Realiseren van hubs en betrouwbaar OV-aanbod. Doorbraakproject 4: Realiseren snelfietspaden F15 en F16 (MFR)	Een samenhangend mobiliteitssysteem dat niet primair uitgaat van de auto en hiermee de wegen ontlast, alle gemeenten met elkaar verbindt en de regio betere bereikbaarheid biedt. Dat betekent dat er een geïntegreerd multimodaal systeem van twee ringen is. De externe ring vormt een netwerk van mobiliteitshubs langs de A15, A16, A27 en N3 voor een snelle overstap naar fiets, hoogwaardig OV en deelmobiliteit. De interne ring verbindt alle regiogemeenten onderling via fiets, trein, bus en waterbus. Stationsgebieden en haltes worden maximaal benut voor verdichting met woningen en werkplekken, met lage(re) parkeernormen om OV-gebruik te stimuleren. Zo ontstaat een fijnmazig netwerk dat de wegen ontlast en de regio zowel intern als extern bereikbaar houdt.

⁹ Het huidige fietsnetwerk in de regio wordt onder gemiddeld beoordeeld: <https://www.fietsersbond.nl/fietsgemeente-2026/fietsgemeente-2026-hoe-scoort-jouw-gemeente/>

Doorbraakproject 3: Realiseren van hubs en betrouwbaar OV-aanbod

Kern van het doorbraakproject

De Drechtstedenring bestaat nog niet als samenhangend systeem. Haltes voldoen nog niet aan de eisen, P+R-locaties ontbreken op cruciale plekken en de overstap tussen auto, fiets, bus en trein is op veel plekken onvoldoende of onaantrekkelijk. Tegelijk staat het fijnmazige OV onder druk: concessies krimpen en buurt- en wijkvervoer valt weg. Zolang het OV geen samenhangend en betrouwbaar geheel is, blijft de auto de standaardkeuze, ook voor ritten die prima met fiets en OV kunnen.

De doorbraak bestaat uit twee dingen tegelijk: de eerste schakels van de Drechtstedenring neerzetten (opgewaardeerde haltes en hubs waar vervoersmiddelen naadloos op elkaar aansluiten en nieuwe P+R's op strategische plekken) én een betrouwbaar, vraaggestuurd OV-aanbod opbouwen dat die knooppunten verbindt. We richten ons daarbij nadrukkelijk op de noordwestelijke Drechtsteden, waar de ontsluiting nu het meest achterblijft.¹⁰

Het vervoer over water is ook een belangrijke focus voor mobiliteit in de Drechtsteden. Op dit moment zijn er geen projecten die via de RIA worden opgepakt rondom vervoer over water. Dit betekent niet dat er geen focus op is in de regio. De verkenning van een alternatief Waterbusconcept loopt parallel via het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit.

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Sneller en makkelijker reizen.** Inwoners kunnen vanuit elke gemeente met een betrouwbare combinatie van fiets, trein of (water)bus naar werk, school of zorg, zonder dat de dienstregeling een puzzel is.
- **Een serieus alternatief tijdens de wegwerkzaamheden en daarna.** Tot 2035 wordt er grootschalig onderhoud gepleegd aan de Rijkswegen, dit is nu al merkbaar bij de N3. De hubs en het verbeterde OV-aanbod bieden een robuust alternatief dat voorkomt dat de regio vastloopt én draagt bij aan de gewenste mobiliteitstransitie.
- **Woningbouw mogelijk maken.** Beter OV en beter bereikbare knooppunten maken bouwen met lagere parkeernormen mogelijk. Dat maakt woningbouw op stedelijke inbreidingslocaties haalbaar en biedt ruimte voor een kwalitatieve buitenruimte.
- **Gezondere lucht en meer beweging.** Minder autoverkeer betekent op korte termijn minder uitstoot. Betere overstappunten op fietsroutes nodigen uit tot actief vervoer. Beide dragen direct bij aan de gezondheid van inwoners.

Hoe en met wie we het aanpakken

We investeren aan twee samenhangende bouwstenen:

- Betrouwbaar en fijnmazig OV-aanbod.** We bouwen voort op bestaande pilots voor vraaggestuurd en kleinschalig vervoer en breiden die stapsgewijs uit, te beginnen met Hop-On Sliedrecht (pendelbussen naar bedrijventerreinen, vanaf juli 2026), de verbinding Sliedrecht–Rotterdam, flexibel vervoer in Wilgenwende en de ontsluiting van Distripark. Plannen, boeken en betalen loopt via centrale apps als 9292 en OVpay en de last mile kan worden afgelegd met deelfietsen. Parallel verkennen we via haalbaarheidsstudies kansrijke nieuwe pilots. Zo houden we werk, onderwijs en zorg eenvoudig bereikbaar, ook voor inwoners die op dit vervoer zijn aangewezen.
- Stations, mobiliteitshubs en P+R's.** We waarderen bestaande haltes, hubs en P+R's op en realiseren nieuwe knooppunten in tranches, met de eerste concrete projecten rond Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam. Dit betreffen P+R's in Hardinxveld-Giessendam, Ridderkerk en Gorinchem en een OV-hub in Gorinchem-West die de snelle busverbinding (BRT) op de A27 koppelt aan de MerwedeLingelijn. Daarnaast onderzoeken we kansrijke locaties voor nieuwe hubs en stations langs de binnen- en buitenring, van Dordrecht Zuid en Stadspolders tot waterbushaltes in de regio, met nadruk op de ontsluiting van de noordwestelijke Drechtsteden.

Onze partners hierbij zijn de verschillende Drechtstedengemeenten, de provincie Zuid-Holland, de MRDH, vervoerders (zoals Riveer) en Rijkswaterstaat. Ook de werkgeversorganisaties Werkgevers Drechtsteden en de Federatie en de lokale ondernemersfondsen zijn onmisbare partners

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Ondersteunt gemeentelijke omgevingsvisies en mobiliteitsprogramma's. Maakt woningbouwlocaties rond stations en haltes haalbaar door regionale bereikbaarheid te garanderen, bijvoorbeeld door het borgen van fiets- en P+R voorzieningen bij knooppunten. Sluit bovendien direct aan bij de inzet van werkgeversorganisaties en ondernemersfondsen, die zich actief inzetten voor de bereikbaarheid van bedrijventerreinen en economische toplocaties.
- **Provinciaal:** Sluit direct aan bij de ambities van het programma Zuid-Holland Bereikbaar en de provinciale inzet op knooppuntontwikkeling en OV-verbetering.
- **Nationaal:** Draagt bij aan het MIRT, NOVEX en het Toekomstbeeld OV 2040, en aan de nationale doelstellingen voor duurzame mobiliteit en het Nationaal Toekomstbeeld Fiets. De Drechtstedenring kan als voorbeeldproject dienen voor multimodale bereikbaarheid in middelgrote regionale netwerken.
- **Europees:** Past in de Green Deal en ontlast de TEN-T-corridor North Sea–Rhine–Mediterranean doordat verkeer verschuift naar OV en fiets.

¹⁰ Dit doorbraakproject versterkt direct de spoorzones (doorbraakprojecten 6 en 7): betere bereikbaarheid maakt verdichting rond stations haalbaar. Het werkt ook samen met de snelfietspaden (doorbraakproject 4): hubs zijn de knooppunten waar fietsroutes en OV-lijnen samenkomen. En het ondersteunt de maritieme clusters (doorbraakproject 8): betere bereikbaarheid helpt bedrijven om personeel aan te trekken en vast te houden.

Doorbraakproject 4: Realiseren van snelfietspaden F15 en F16 als volwaardig regionaal alternatief voor de auto

Kern van het doorbraakproject

Steeds meer inwoners willen fietsen: naar werk, naar school, naar het station. Maar in de Drechtsteden ontbreekt een aaneengesloten, veilige en comfortabele regionale fietsroute. Ontbrekende schakels, onveilige kruisingen met op- en afritten en doodlopende trajecten maken de fiets nog geen serieus alternatief voor de auto op regionale afstanden. Dat knelt nu extra: de regio slijt dicht met autoverkeer en de verbreding van de A15 is gepauzeerd.

De doorbraak bestaat uit het compleet maken van de snelfietspaden F15 en F16 (de Metropolitane Fietsroute), zodat een hoogwaardige verbinding ontstaat die alle acht Drechtstedengemeenten met elkaar verbindt én aansluit op Rotterdam. Geen luxeproject, maar een basisvoorziening voor een regio die minder afhankelijk wil zijn van overbelaste snelwegen.¹¹

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Een volwaardig regionaal fietsnetwerk.** Twee doorlopende snelfietsroutes die alle gemeenten verbinden. De F15 van oost naar west en de F16 van zuid naar noord, met aansluiting op Rotterdam.
- **Minder auto's op de weg en dus betere luchtkwaliteit.** Elke forens die overstapt van auto naar fiets verlicht de druk op de A15 en A16 en verbetert de lucht voor iedereen.
- **Goedkoper en gezonder.** Fietsen bespaart huishoudens reiskosten en draagt direct bij aan gezondheid en welzijn. Bij nog geen 45% voldoende bewegende inwoners is dat geen bijzaak.
- **Woningbouw met lagere parkeernormen.** Goede fietsverbindingen naar stations en voorzieningen maken het mogelijk om nieuwe woningbouwlocaties met minder parkeerplaatsen te realiseren. Dat maakt bouwen goedkoper en wijken leefbaarder.
- **Verbinding tussen gemeenten.** De snelfietspaden zijn fysieke verbinders: ze maken van acht losse gemeenten één samenhangende regio op fietsafstand

Hoe en met wie we het aanpakken

We werken aan twee routes tegelijk, met focus op de ontbrekende schakels.

- F15 (van oost naar west)** Het gaat om de oversteek Zandkade bij Gorinchem, de ontbrekende schakels Sluisweg–Kanaaldijk-noord en Rivierdijk–Nieuweweg in Hardinxveld-Giessendam, de kruispunten bij de A15 (Nieuweweg) en het veilig ontvlechten van auto- en fietsverkeer bij de N915/Edisonweg in Alblasserdam.
- Voor de F16 (zuid-noord richting Rotterdam)** Het gaat om de MFR tussen Dordrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht richting Rotterdam, inclusief verkenningen naar een zelfstandige fietsbrug over de Noord en een doorfietsroute tussen Papendrecht en Dordrecht (F3), parallel aan de Merwedeburg (N3).

Partners zijn de gemeenten, provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, het Rijk, met de MRDH, ZHB en Rijkswaterstaat als adviseurs.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Ondersteunt gemeentelijke fietsplannen en verkeersveiligheidsambities. Inwoners krijgen een veilige fietsroute door de regio naar werk en station, en nieuwe wijken kunnen met minder parkeerplaatsen worden gebouwd.
- **Provinciaal:** Past in het provinciale fietsnetwerk en de ambitie om de fiets als volwaardig vervoermiddel op regionale afstanden te positioneren.
- **Nationaal:** Draagt bij aan het MIRT en het Nationaal Toekomstbeeld Fiets en aan de nationale doelstellingen voor gezondheid en luchtkwaliteit. De F15 en F16 kunnen als voorbeeld dienen voor snelfietsroutes in andere middelgrote regio's.
- **Europees:** Past in de Green Deal door de verschuiving van auto naar fiets.

¹¹ De snelfietspaden hangen direct samen met doorbraakproject 3 (hubs en OV): de fietsroutes voeden de hubs en stations, en de hubs maken de fiets aantrekkelijker door goede stallingen en overstapvoorzieningen. Ze versterken ook het Landschapspark Albert Cuyp (doorbraakproject 5): fietsroutes langs de rivieren en door het groen combineren mobiliteit met recreatie en leefkwaliteit.

C. OPGAVE: HET REGIONAAL LANDSCHAPSPARK ALBERT CUYP

Hoe gezond je bent, hangt niet alleen af van je leefstijl. Het hangt af van de lucht die je inademt, het groen om de hoek, de schaduw in je straat op een hete zomerdag, de plek waar je kind buiten speelt. Een gezonde leefomgeving is geen luxe, het is de bodem waarop alles rust. Op die bodem bouwen we woningen, laten we kinderen opgroeien, worden we oud. Als die bodem niet deugt, merkt iedereen dat.

Huidige situatie	Doorbraakprojecten	Gewenste situatie
Het rivierenlandschap van de Drechtsteden is uniek maar kwaliteit van de leefomgeving staat zwaar onder druk. Vier Drechtstedengemeenten staan in de landelijke top-20 van meest vervuilde gemeenten, met Papendrecht op plek 6, Hendrik-Ido-Ambacht op plek 10, Alblasserdam op plek 12 en Gorinchem op plek 20. In Dordrecht liggen de stikstof- en fijnstofconcentraties bijna twee keer zo hoog als de WHO-norm. Kinderen die opgroeien in lucht met meer stikstofdioxide ontwikkelen 10 tot 20% vaker astma. In Dordrecht heeft ruim de helft van de inwoners overgewicht en beweegt slechts 45% van de volwassenen voldoende. Groene structuren zijn versnipperd en sluiten slecht aan op woongebieden, terwijl barrières als de A15, A16, A27, de Betuwelijn en het rangeerterrein Kijfhoek de verbinding tussen steden en omliggend landschap blokkeren. Een groot deel van de wijken kent weinig groen en is gevoelig voor hittestress en wateroverlast. De PFAS-verontreiniging van Chemours zet natuur en oevers extra onder druk.	Doorbraakproject 5: Het creëren van een klimaatbestendig, gezond en verbonden groenblauw netwerk	Een samenhangend, klimaatbestendig en openbaar toegankelijk doorlopend groenblauw netwerk dat de oevers via steden en dorpen verbindt met de omringende nationale landschappen en parken, waaronder De Biesbosch, Kinderdijk, de Hollandse Waterlinie en het Groene Hart. Waterveiligheid, bodemdaling en getijdennatuur worden gecombineerd met groene dooradering in de bebouwde omgeving. Meer groen in wijken verbetert de luchtkwaliteit, vermindert hittestress en nodigt uit tot bewegen, wat direct bijdraagt aan de gezondheid van inwoners. Nieuwe ontwikkelingen dragen actief bij aan klimaatadaptatie via de 3-30-300 regel: drie bomen zichtbaar vanuit elk pand, 30% schaduw in de straat en maximaal 300 meter tot het dichtstbijzijnde park. Daarnaast zorgt het blauw voor waterberging, vertraagde afvoer en buffering bij piekbuien, waardoor overstromingsrisico's in stedelijke gebieden worden verkleind. Ook verbetert blauw de stedelijke leefkwaliteit door verkoeling, versterking van biodiversiteit en het creëren van aantrekkelijke verblijfs- en recreatieplekken.

Doorbraakproject 5: Het creëren van een klimaatbestendig, gezond en verbonden groenblauw netwerk

Kern van het doorbraakproject

De Drechtsteden liggen in een van de mooiste rivierenlandschappen van Nederland, met de Biesbosch, Kinderdijk en het Groene Hart op fietsafstand. Maar voor veel inwoners is dat landschap onbereikbaar. Snelwegen, spoorlijnen en industrieterreinen blokkeren de verbinding tussen wijk en natuur. Groene plekken liggen als eilandjes in een zee van verharding. En de groene ruimte die er is, is te vaak niet ingericht op de toekomst: te weinig waterberging, te weinig schaduw, te weinig biodiversiteit.

De doorbraak bestaat uit het verbinden van die eilandjes tot één samenhangend netwerk. Niet door overal nieuw groen aan te leggen, maar door bestaande structuren slim te koppelen, barrières te doorbreken en vanuit concrete projecten het landschap de wijken in te trekken. Zo ontstaat het raamwerk van het Landschapspark Albert Cuyp: een regionaal park dat geen hek heeft, maar een netwerk is: van oever tot wijk, van dijk tot binnenstad.¹²

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Groenere en gezondere wijken.** Meer bomen, meer schaduw, meer plekken om te bewegen en te ontspannen. Direct voelbaar voor inwoners die nu in wijken wonen met te weinig groen en te veel hitte.
- **Betere luchtkwaliteit.** Groenstructuren filteren fijnstof en verkoelen de lucht. In een regio die tot de meest vervuilde van Nederland behoort, is elke groene verbinding een investering in gezondheid.
- **Klimaatbestendigheid.** Het groenblauwe netwerk is tegelijk een watermachine: het vangt regenwater op bij hoosbuien, bergt water bij hoog rivierwater en koelt wijken bij hitte. Dat beschermt woningen, bedrijven en infrastructuur, nu en in de toekomst.
- **Toegankelijk landschap.** De rivieroever, dijken en polders worden beter bereikbaar voor wandelen, fietsen, sporten en recreëren. Het unieke landschap van de Drechtsteden wordt een dagelijkse beleving in plaats van een vergezicht achter een vangrail.
- **Aantrekkingskracht.** Een groene, gezonde en klimaatbestendige regio trekt bewoners, werknemers en bezoekers aan. Het Landschapspark Albert Cuyp wordt een visitekaartje dat laat zien wat deze regio te bieden heeft: vergelijkbaar met wat de Biesbosch, de Hollandse waterlinie en Kinderdijk nu al betekenen, maar dan verweven met het dagelijks leven.

Hoe en met wie we het aanpakken

We bouwen het raamwerk van het Regionaal Landschapspark Albert Cuyp op via drie samenhangende deelprojecten:

- Uitwerking Landschapspark.** We stellen samen een Landschapsvisie en ruimtelijke hoofdstructuur voor het park op, met een programmatische aanpak richting 2050: één gedeeld beeld, heldere governance via een Taskforce Landschapspark, en koppeling aan geplande activiteiten zoals dijkonderhoud. Zo brengen we de nu versnipperde groenblauwe initiatieven samen en kunnen we weloverwogen regionale investeringskeuzes maken.
- Groenblauwe vingers.** De eerste tastbare schakels die stedelijk groen verbinden met het omliggende landschap: het Stadspark Dordrecht (van de Nieuwe Dordtse Biesbosch naar het Wantij), Vleugels van de Stad in Gorinchem (langs de Linge en het Kanaal van Steenenhoek), de Develzone in de Zwijndrechtse Waard, de Noord-zuidverbinding in Sliedrecht (een parkverbinding over de A15) en de Hoofdgroenstructuur in Papendrecht. Elk project maakt lokaal verschil én versterkt de regionale structuur.
- Getijdenpark.** We vormen de Noordoever, De Staart en Nationaal Park De Biesbosch om tot één samenhangend, toegankelijk getijdenlandschap: harde kades maken plaats voor natuurvriendelijke oevers met slikken, schorren en riet, aangevuld met routes en recreatieve voorzieningen. Dat brengt groen en water dicht bij de inwoners en maakt het watersysteem robuuster.

Om dit te realiseren werken we samen met de gemeenten, provincie Zuid-Holland, de waterschappen, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, het Biesboschnetwerk en Nationaal Park De Biesbosch, UNESCO Kinderdijk, natuur- en recreatiepartners, grondeigenaren en anderen.

¹² Dit doorbraakproject hangt direct samen met de spoorzones (doorbraakprojecten 6 en 7): verdichting rond stations vraagt om groen en klimaatadaptatie in diezelfde gebieden. Het versterkt de Drechtstedenring (doorbraakprojecten 3 en 4): groene routes langs rivieren en door het landschap combineren recreatie met fiets- en wandelverbindingen. En het ondersteunt de maritieme clusters (doorbraakproject 8): vergroening van oevers en bedrijventerreinen verbetert het vestigingsklimaat en de gezondheid van werknemers.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Ondersteunt gemeentelijke groenvisies, klimaatadaptatieplannen en gezondheidsbeleid. Elk uitvoeringsproject is tegelijk een lokaal project dat raadsleden direct kunnen koppelen aan hun eigen ambities voor gezondheid, groen en leefbaarheid.
- **Provinciaal:** Sluit aan bij de provinciale inzet op een sterker groenblauw netwerk, het Zuid-Hollandse klimaatadaptatieprogramma en de ambitie om natuur en verstedelijking beter te combineren. Sluit ook aan bij het gebiedsprogramma Groene Hart.
- **Nationaal:** Draagt bij aan de Nationale Adaptatiestrategie (NAS), het Deltaprogramma (ruimtelijke adaptatie en zoetwater), het Nationaal Programma Groene Hart en de nationale doelstellingen voor luchtkwaliteit en biodiversiteit. Daarnaast draagt het bij aan de NOVEX Zuidelijke Randstad en het Groene Hart. Het Landschapspark Albert Cuyp kan als voorbeeldproject dienen voor hoe verstedelijkingsregio's groen en klimaat structureel kunnen verankeren. Daarnaast sluit het aan bij de ambities uit de NOVEX Zuidelijke Randstad en Groene Hart.
- **Europees:** Past in de Europese Green Deal en de EU-strategie voor biodiversiteit en klimaatadaptatie.

D. OPGAVE: REGIONALE SPOORZONES

De Drechtsteden hebben woningen nodig. Minstens 16.000 tot 2035 om te voorzien in de behoefte. Dat zijn geen plancijfers: het zijn de jongeren die geen betaalbare woning vinden, de gezinnen die gedwongen de regio verlaten, de starters die noodgedwongen bij hun ouders blijven wonen. De spoorzones langs de Oude Lijn en de Merwedelingelijn zijn de logische plek om die puzzel op te lossen. Hier komen wonen, werken en bereikbaarheid samen. Maar dan moeten we het wel goed doen: we bouwen met de urgentie die nodig is, aan een toekomstbestendig woningbestand.

Huidige situatie	Doorbraakprojecten	Gewenste situatie
De regio staat voor een woningbouwopgave van minimaal 16.000 woningen tot 2035, oplopend naar circa 18.000 in 2035 als ook de acute tekorten worden meegerekend. Er is plancapaciteit voor circa 12.000 woningen, maar uitvoering stukt door onvoldoende OV-capaciteit en ontbrekende ruimtelijke en financiële randvoorwaarden. De spoorzones langs de Oude Lijn en de Merwedelingelijn zijn belangrijke schakels voor woningbouw, bereikbaarheid en economische ontwikkeling. Tegelijk is verbetering van de juiste randvoorwaarden zoals goede verbindingen voor fiets en OV nodig.	Doorbraakproject 6: Gebiedsontwikkeling Merwedelingelijn Doorbraakproject 7: Gebiedsontwikkeling Oude Lijn	De spoorzones langs de Oude Lijn en de Merwedelingelijn functioneren als ruggengraat van de regionale verstedelijking. Dit gaat hand in hand met de ontwikkeling van een klimaatbestendig, gezond en verbonden groen-blauw netwerk richting de Biesbosch en het Groene Hart. Stationsgebieden groeien uit tot complete stadsdelen waarbij de eerste 300 meter rondom elk station maximaal wordt benut voor woningen, werkplekken en voorzieningen. De Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht ontwikkelt zich als onderdeel van de Verstedelijkingsalliantie voor de Oude Lijn, met een nieuw station bij het Leerpark. Minimaal twee derde van alle nieuwe woningen is betaalbaar waarvan 30% sociaal.

Doorbraakproject 6: Gebiedsontwikkeling MerwedeLingelijn

Kern van het doorbraakproject

De MerwedeLingelijn verbindt de Drechtsteden van west naar oost, van Dordrecht via Slidrecht, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem naar Geldermalsen. Langs deze lijn liggen kansen voor nieuwe stadsdelen die wonen, werken en bereikbaarheid combineren. De ambitie reikt ver: op termijn moet de hele lijn stap voor stap uitgroeien tot een ketting van leefbare, goed bereikbare woon-werkgebieden met bijbehorende voorzieningen en een goede verbinding (langzaam verkeer) tussen stations, huidige centra en woon- en werkgebieden.

Grote ambities beginnen met concrete eerste stappen. In deze eerste RIA zetten we op meerdere locaties de eerste stappen, daar waar planruimte beschikbaar is, draagvlak bestaat en de ontwikkeling past in het regionaal woningbouwprogramma van de provincie. Deze locaties zijn geen losstaande bouwplaatsen: ze leggen samen het fundament voor de bredere ontwikkeling van de MerwedeLingelijn, waar we ons als regio op de verschillende tafels hard voor maken.¹²

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Woningen waar ze nodig zijn in een aantrekkelijke omgeving.** Betaalbare woningen op goed bereikbare locaties, direct gekoppeld aan het OV-netwerk. Elke ontwikkeling omvat voorzieningen, werkplekken, openbare ruimte en groen. We bouwen plekken waar je wilt wonen en verblijven, niet alleen waar je een dak boven je hoofd hebt.
- **Een fundament voor verdere groei.** De eerste projecten gaan bewijzen dat gebiedsontwikkeling langs de MerwedeLingelijn werkt. Dat versterkt het draagvlak bij provincie, Rijk en investeerders voor de volgende fase na 2030.
- **Versterking van het OV-systeem.** Meer woningen rond stations betekent meer reizigers, en meer reizigers rechtvaardigen hogere frequenties en betere verbindingen. Dat is het vliegwiel: bouwen bij het spoor maakt het spoor sterker.

Hoe en met wie we het aanpakken

We starten op drie locaties waar concrete stappen mogelijk zijn, in overeenstemming met het regionaal woningbouwprogramma van de provincie:

- Vleugels van de Stad (Gorinchem).** Vier inbreidingslocaties (Arkelsedijk, Stationsgebied, Linge II en Schelluinsestraat) waar verouderde bedrijvigheid plaatsmaakt voor circa 2.000 woningen, met toegankelijke oevers langs de Linge en het Kanaal van Steenenhoek. De eerste woningen worden de komende jaren gebouwd aan de Arkelsedijk/LingeOever, aan de Schelluinsestraat en in Linge II Zuid.
- 't Oog en Middenwetering (Hardinxveld-Giessendam).** Binnen de RIA realiseren we fase 1 van dit nieuwe woongebied langs de MerwedeLingelijn: circa 170 woningen, gebouwd tussen 2027 en 2030, passend binnen het vigerende omgevingsbeleid. Het versterkt het economisch ecosysteem rond de maritieme maakindustrie en het MKB. De doorontwikkeling naar 1.500–2.000 woningen richting 2045 staat op de provinciale groslijst, maar past nu nog niet in het provinciale omgevingsbeleid; die vervolgfases brengen we in bij een volgende herijking.
- Slidrecht-Noord.** Een gebiedsontwikkeling van circa 1.900 woningen (twee derde betaalbaar) vanaf 2031. Binnen de RIA-periode leggen we het fundament met de bovenwijkse infrastructuur: een Noord-Zuidverbinding over de A15 (nieuw viaduct), een tunnel bij station Slidrecht en de herontwikkeling van het stationsgebied.

Naast deze drie locaties werkt de regio gezamenlijk aan de transformatie van Vinkenwaard-Noord in Alblasserdam naar een gemengd woon-werkgebied met circa 1.100–1.400 woningen. Woningbouw op deze locatie past nu niet in het provinciale omgevingsbeleid; realisatie valt daarom buiten deze RIA. Wel werken we binnen de RIA-periode de ontwikkelstrategie uit, inclusief compensatie van bedrijfsruimte elders in de regio, en agenderen we de ambitie via de gebiedstafel voor een volgende herijking. Bij alle locaties hanteren we ontwerpprincipes die kwaliteit voor de lange termijn borgen: klimaatadaptatie (waterberging, schaduw, hittewering), de 3-30-300 groennorm en een mix van woningtypen die past bij de lokale behoefte. Om dit doorbraakproject te realiseren werken we samen met de gemeenten, provincie Zuid-Holland, Smart Delta Drechtsteden, ProRail/NS, Rijkswaterstaat, woningcorporaties, het waterschap, de omgevingsdienst, ontwikkelaars en bouwers en Stedin.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Voegt woningen toe aan de gemeenten en de regio. Sluit aan bij lokale woonvisies, omgevingsvisies en omgevingsplannen.
- **Provinciaal:** puzzelstukjes uit deze RIA passen in het regionaal woningbouwprogramma van de provincie en de Zuid-Hollandse verstedelijkingsstrategie. Versterkt de positie van de Drechtsteden als betrouwbare partner in de verstedelijkingsalliantie.
- **Nationaal:** Draagt bij aan de nationale woningbouwopgave en belang ontwikkelingen langs OV. Laat zien dat middelgrote regio's substantieel kunnen bijdragen aan de woningnood als de randvoorwaarden (OV, energie, groen) op orde zijn.

¹² Dit doorbraakproject hangt direct samen met de Drechtstedenring (doorbraakprojecten 3 en 4): betere bereikbaarheid maakt verdichting rond stations haalbaar en aantrekkelijk. Het bouwt voort op het energiesysteem (doorbraakprojecten 1 en 2): zonder energiecapaciteit geen nieuwe aansluitingen voor woningen en voorzieningen. En het versterkt het Landschapspark Albert Cuyp (doorbraakproject 5): de projecten Vleugels van de Stad en Middenwetering combineren woningbouw met vergroening en klimaatadaptatie, en dragen zo bij aan het regionale groenblauwe netwerk.

Doorbraakproject 7: Gebiedsontwikkeling Oude Lijn

Kern van het doorbraakproject

De Oude Lijn (de spoorverbinding van Dordrecht via Zwijndrecht naar Rotterdam) is de belangrijkste schakel tussen de Drechtsteden en de Randstad. De stationsgebieden langs deze lijn hebben alles in zich om uit te groeien tot aantrekkelijke, complete stadsdelen. De ontwikkeling is gestart, maar mag niet stokken: voldoende ruimtelijke en financiële randvoorwaarden ontbreken en de kwaliteit van de openbare ruimte is versnipperd. Daarom zetten we in op verdichting en een kwaliteitsimpuls voor de fysieke leefomgeving.

De doorbraak zit in het koppelen van gebiedsontwikkeling aan de versterking van de Oude Lijn tot een betrouwbare, frequente en snelle verbinding. Door gelijktijdig te investeren in woningen, voorzieningen én een beter spoorstelsel, inclusief een nieuw station Campus Leerpark, ontstaat een ontwikkeling die zichzelf versterkt: meer woningen genereren meer reizigers, meer reizigers rechtvaardigen betere verbindingen, en betere verbindingen maken de locaties aantrekkelijker voor verdere ontwikkeling. Daarnaast worden bestaande regionale voorzieningen beter benut.¹⁴

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Woningen op strategische plekken.** Gebiedsontwikkeling rond de stationsgebieden Campus Leerpark / Gezondheidspark en circa 950 woningen in Walburg nabij station Zwijndrecht. Betaalbaar, goed bereikbaar en ingericht voor de lange termijn, door te verdichten met oog voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving
- **Een nieuw station Campus Leerpark.** Een extra halte die niet alleen de woningbouw ontsluit maar ook de Smart Campus Leerpark, het opleidingshart van de maakindustrie, direct verbindt met de Randstad en het Gezondheidspark, voor patiënten en zorgpersoneel van het Albert Schweitzerziekenhuis.
- **Leefbare stadsdelen met kwaliteit.** Niet alleen woningen, maar complete wijken: voorzieningen, werkplekken, groen en openbare ruimte. Klimaatadaptatie als ontwerpprincipe: waterberging, schaduw, hittewering. Plekken waar je over twintig jaar trots op bent.
- **Versterking van het kennisecosysteem.** Het station Leerpark koppelt het Da Vinci College, Hoger Onderwijs Drechtsteden en de Smart Campus direct aan het spoorstelsel. Dat maakt de regio aantrekkelijker voor studenten, docenten en kenniswerkers. Het versterkt het netwerk tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven.
- **De Drechtsteden op de kaart in de Zuidelijke Randstad.** Een versterkte Oude Lijn met hogere frequenties, meer stations en een verbeterd station Dordrecht positioneert Dordrecht en Zwijndrecht als serieuze woon-werkalternatieven voor Rotterdam en Den Haag. En versterkt de lijn west-oost richting Gorinchem en Geldermalsen. Dat is goed voor inwoners die meer keuzevrijheid krijgen, en voor ondernemers die een grotere arbeidsmarkt kunnen aanspreken.

Hoe en met wie we het aanpakken

We richten ons op twee samenhangende ankers langs de spoorzone Dordrecht–Zwijndrecht:

- a. Leerpark (Dordrecht).** Gebiedsontwikkeling rond een nieuw station Campus Leerpark, met circa 600–1.000 woningen in samenhang met de Smart Campus, het Gezondheidspark en sport. De opgave is om barrières te slechten (waaronder de N3), een vervoershut te realiseren en groenverbindingen te maken, zodat onderwijs, zorg en innovatie bereikbaar worden vanuit de hele Randstad
- b. Walburg (Zwijndrecht).** Transformatie van een introvert winkelcentrum tot een gemengd centrumgebied nabij station Zwijndrecht, met circa 950 woningen (ongeveer 60% betaalbaar), versterkte voorzieningen en een kwaliteitsimpuls voor de openbare ruimte (vergroening, waterberging, hittestressreductie). Het mobiliteitsconcept volgt STOMP en Transit Oriented Development.

Bij beide ankers gelden dezelfde kwaliteitsprincipes als bij de Merwedelingelijn: klimaatadaptatie als integraal onderdeel, de 3-30-300 groennorm, een mix van betaalbare en sociale woningen, en openbare ruimte die uitnodigt tot verblijf en ontmoeting. Om dit doorbraakproject te realiseren werken we samen met de gemeenten Dordrecht en Zwijndrecht, provincie Zuid-Holland, Smart Delta Drechtsteden, ProRail/NS, Rijkswaterstaat, de ministeries van I&W en VRO, de MRDH, Da Vinci College, het Albert Schweitzerziekenhuis en de Smart Campus, woningcorporaties, ontwikkelaars en bouwers, Stedin, HVC, het waterschap en de omgevingsdienst.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Levert ruim 1.500 woningen op in Dordrecht en Zwijndrecht, direct voelbaar voor inwoners die een betaalbare woning zoeken. Het nieuwe station Campus Leerpark versterkt de positie van het onderwijs, de Smart Campus en het Gezondheidspark, wat doorwerkt in lokale economische programma's.
- **Provinciaal:** Kern van de Verstedelijkingsalliantie voor de Oude Lijn. Past in het provinciale woningbouwprogramma en de ambitie om de Zuidelijke Randstad te versterken als woon-werkregio.
- **Nationaal:** Draagt bij aan de nationale woningbouwopgave in de Zuidelijke Randstad, de NOVEX-verstedelijkingsafspraken en het Toekomstbeeld OV 2020. Het nieuwe station Campus Leerpark verbindt de nationale investering in onderwijs en innovatie met de regionale economie.

¹⁴ Dit doorbraakproject hangt onlosmakelijk samen met doorbraakproject 6 (Merwedelingelijn): samen vormen ze de verstedelijkingsstrategie van de regio, met de Oude Lijn als schakel naar de Randstad en de Merwedelingelijn als ruggengraat binnen de regio. Het bouwt voort op het energiesysteem (doorbraakprojecten 1 en 2): de woningbouw is alleen mogelijk als de energiecapaciteit meegroeit. De Drechtstedenring (doorbraakprojecten 3 en 4) zorgt voor de bereikbaarheid van de stationsgebieden met fiets en bus. En het Landschapspark Albert Cuyp (doorbraakproject 5) waarborgt dat verdichting gepaard gaat met vergroening en klimaatbestendigheid.

E. OPGAVE: REGIONALE MARITIEME CLUSTERS

De maritieme sector speelt een grote rol in de Drechtsteden. De maritieme maakindustrie van de Drechtsteden wordt (landelijk) erkend als een regionaal cluster dat op wereldschaal actief is. Vrijwel alle facetten van de maritieme maakindustrie zijn in onze regio te vinden (zoals werven, toeleveranciers, dienstverleners, luxe jachtbouw, baggerscheepsbouw en onderhoud). Het is hiermee een van onze economisch fundamenteën en onze bijdrage aan de veiligheid, autonomie en verduurzaming van Nederland en Europa. De maritieme maakindustrie heeft ook te maken met uitdagingen. Bijvoorbeeld op het gebied van aantrekken en behouden van personeel, ruimte voor (duurzaam) innoveren, en het behouden van fysieke ruimte voor groei op watergebonden bedrijventerreinen. Door hier gericht in te investeren, behouden we de maritieme sector voor de Drechtsteden.

Naast fysieke ruimte en energie vraagt de sector ook om een betrouwbare en veilige digitale infrastructuur. De digitalisering van economie, overheid en samenleving maakt dat steeds urgenter, en dat is óók een fysieke opgave: ze vraagt om voldoende regionale datacentra. Het gaat daarbij om colocatiedatacentra op regionale schaal, en nadrukkelijk niet om hyperscale-datacenters (zoals van internationale techbedrijven als Microsoft of Google), die door hun ruimtelijke en energie-impact niet passen in een dichtbebouwde regio als de Drechtsteden. Het waarborgen van die digitale infrastructuur is een van de randvoorwaarden bij het herontwikkelen van bedrijventerreinen. Voor een regio met een sterke maritieme, logistieke en maakindustrie kan dit een strategische impuls geven aan (maritieme) innovatie, cybersecurity en daarmee aan economische groei.

Huidige situatie	Doorbraakprojecten	Gewenste situatie
De vier maritieme clusters langs de rivieren, Oude Maas/Kil, De Noord, De Merwede en Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem, vormen samen het industriële hart van de regio. Met meer dan 1.200 gespecialiseerde maritieme bedrijven, een regionale sectoromzet van €6 miljard, circa 30% ¹⁵ van de nationale maritieme omzet, en werk voor één op de vijf regionale werknemers is de regio een Europees innovatiedistrict voor de maakindustrie. Maar de clusters staan op een kantelpunt. Ruimte aan de oevers is schaars, bedrijven binnen dezelfde waardeketen zitten verspreid en de energie-infrastructuur voor walstroom, waterstof en elektriciteit blijft achter. De arbeidsmarkt kampt met structurele tekorten en een mismatch met het onderwijsaanbod. Zonder stevige investeringen dreigt industrieverlies dat ten koste gaat van het verdienvermogen en de werkgelegenheid voor duizenden inwoners in de Drechtsteden. Geopolitieke ontwikkelingen maken die kwetsbaarheid alleen maar groter.	Doobraakproject 8: Clusterontwikkeling (maritieme) maakindustrie	Een innovatieve maritieme topregio die vooroploopt in verduurzaming en hightech maakindustrie en daarmee een voortrekkersrol vervult binnen Europa. De vier clusters zijn regionaal verbonden en gespecialiseerd op eigen profiel. Oeverlocaties zijn vrijgespeeld voor watergebonden bedrijvigheid. Campussen als het Smart Campus Leerpark vormen een netwerk voor kennis, startups en toegepaste innovatie. Emissieloze scheepstechnologie, autonoom varen en waterstofinfrastructuur worden in de Drechtsteden ontwikkeld. De gezamenlijke investering in het ecosysteem van de maritieme sector bedraagt 1 tot 2 miljard euro in de komende tien jaar, waarvan minimaal 5% bestemd is voor R&D en innovatie. De maritieme maakindustrie, inclusief dual-use en defensietoepassingen, draagt bij aan de strategische autonomie en veiligheid van Nederland en Europa.

¹⁵ Volgens de voortgangsrapportage van de Sectoragenda Maritieme Maakindustrie (april 2025), bedraagt de totale omzet van de maritieme maakindustrie in Nederland circa €20 miljard per jaar.

Doorbraakproject 8: Clusterontwikkeling (maritieme) maakindustrie

Kern van het doorbraakproject

De vier maritieme clusters langs de Oude Maas/Kil, De Noord, De Merwede en Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem vormen het maritieme hart van de regio. Deze clusters zijn nog niet optimaal ingericht. Bedrijven binnen dezelfde waardeketen zitten verspreid. Oeverlocaties (essentieel voor watergebonden bedrijvigheid) zijn soms bezet door functies die elders ook kunnen vestigen. De energie-infrastructuur voor duurzame vormen van aandrijving van schepen (zoals batterijtechnologie en waterstof) ontbreekt. En de arbeidsmarkt levert niet genoeg vakmensen op om de vraag bij te houden.

De doorbraak bestaat uit drie samenhangende interventies: ruimte maken door oeverlocaties vrij te spelen voor watergebonden bedrijvigheid, kracht bundelen door bedrijven in sterkere clusters te concentreren, en vooruit investeren in het innovatie-ecosysteem dat de sector toekomstbestendig maakt. We pakken dit op in samenhang met Toekomstpact De Witt, de bredere regionale beweging voor de toekomst van de maakindustrie.¹⁶

Wat dit doorbraakproject oplevert

- **Ruimte voor groei, verduurzaming en verdienvermogen.** Bedrijven die nu klem zitten door ruimtegebrek krijgen perspectief. Oeverlocaties worden vrijgespeeld voor watergebonden functies en beter benut, mede door private investeringen van gevestigde bedrijven op hun eigen locaties. Het is van belang dat overheden hierin faciliterend optreden.
- **Een sterker innovatie-ecosysteem.** De Smart Campus Leerpark wordt de plek waar onderwijs, bedrijven en innovatie dagelijks samenkomen. Hier ontwikkelen de vakmensen zich en de technologieën voor de werf en fabriek van de toekomst.
- **Strategische relevantie voor Nederland en Europa.** De maritieme maakindustrie, inclusief dual-use en defensietoepassingen, is niet vervangbaar. Door hier te investeren versterken we niet alleen de regionale economie maar ook de Europese strategische autonomie.

Hoe en met wie we het aanpakken

We gaan aan de slag met elk van de vier clusters en zetten daarnaast in op de versterking van de binnenvaart en het innovatie-ecosysteem.

- **Strategische herstructurering (circa 50 ha).** We spelen oeverlocaties vrij voor watergebonden bedrijvigheid, bundelen bedrijven in sterkere clusters en creëren schuifruimte, met concrete stappen per cluster:
 - **Cluster De Noord:** Door Alblasserdam is het Nedstaalterrein verworven en de verplaatsing van twee milieubelastende bedrijven vanaf Vinkenwaard-Noord loopt. Hier liggen kansen voor maritieme bedrijven in combinatie met lokale schuifruimte voor bedrijven, waardoor ondernemerschap kan doorgroeien op een watergebonden locatie.
 - **Cluster De Merwede:** herstructurering van negen hectare watergebonden terrein dat de gemeente en ROM-D is aangekocht (de Merwedehavens). De uitgifte van Merwedehaven 3 is al gestart.
 - **Cluster Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem:** Doorontwikkeling van Avelingen en versterking van de haven capaciteit van het cluster, waaronder een nieuwe insteekhaven in Werkendam.
 - **Cluster Oude Maas/Kil:** positionering van de Dordtse Zeehaven als draaischijf voor watergebonden bedrijvigheid en logistiek tussen de Rotterdamse haven, de regio en het achterland, met verkenning van locaties als PIER14 en schuifruimte op de Groote Haar. Hierin trekken we op met maritieme bedrijven, de betreffende gemeenten, de onderwijsinstellingen, de provincie Zuid-Holland, Havenbedrijf Rotterdam en andere partners.
- **Versterken binnenvaartinfrastructuur.** We stellen een regionaal dekingsplan op voor nautische voorzieningen (ligplaatsen, walstroom, afval- en bunkervoorzieningen (ook waterstof) en realiseren dat gefaseerd. Zowel voor binnenvaartschepen, lokale bedrijven als bedrijven uit de riviercruisevaart.
- **Versterking innovatie-ecosysteem en Campus Leerpark.** We verbinden de R&D-centra (waaronder het I_Lab in Gorinchem) en de Smart Campus Leerpark tot één ecosysteem, met de realisatie van de Maakfabriek naast de Duurzaamheidsfabriek als ontbrekende schakel tussen engineering, testen en productie.
- **Kantoormeters Maasterras en Campus Leerpark.** We ontwikkelen kantoormeters op het Maasterras en Campus Leerpark tot (maritieme) design- en engineeringclusters, vooral via private investeringen, met de gemeente die de publieke randvoorwaarden op orde brengt.

¹⁶ Dit doorbraakproject hangt direct samen met het energiesysteem (doorbraakprojecten 1 en 2): de maritieme sector heeft waterstof, walstroom en betrouwbare energie nodig om te verduurzamen. De bereikbaarheid (doorbraakprojecten 3 en 4) is cruciaal om personeel aan te trekken. De spoorzones (doorbraakprojecten 6 en 7) versterken de verbinding tussen wonen, onderwijs en werken — het nieuwe station bij Leerpark brengt de Smart Campus binnen bereik van de hele Randstad. En het Landschapspark Albert Cuyp (doorbraakproject 5) zorgt ervoor dat de oevers die we vrijspelen niet alleen economisch maar ook landschappelijk en recreatief waarde krijgen.

Bijdrage aan lokale, provinciale en nationale programma's

- **Lokaal:** Behoud en groei van werkgelegenheid die direct voelbaar is in de gemeenten waar de clusters liggen. Dit vergroot de economische aantrekkingskracht van de regio.
- **Provinciaal:** Sluit aan bij het Zuid-Hollandse economische beleid en de provinciale inzet op innovatieclusters en maritieme maakindustrie.
- **Nationaal:** Draagt bij aan de sectoragenda maritieme maakindustrie 'No guts no Hollands Glorie', het nationale industriebeleid, het topsectorenbeleid, de defensie-industriestrategie en het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Via de binnenvaart ondersteunt het bovendien de modal shift van weg naar water en het Schone Lucht Akkoord.
- **Europees:** Versterkt de Europese strategische autonomie op maritieme technologie, verduurzaming van scheepvaart en defensiecapaciteit. Past in de EU-industriestrategie en het Europees Defensiefonds.

De investeringen

Wat we investeren en waarom

De Drechtsteden investeren in een regio die er al staat. We hebben de bedrijvigheid, het landschap, de mensen en de ligging om de komende decennia het verschil te maken. De Regionale Investeringsagenda bundelt die kracht in acht doorbraakprojecten die de komende vijf jaar vooruithelpen wat er werkelijk toe doet voor brede welvaart: betaalbare en beschikbare energie, bereikbare wijken, een gezonde leefomgeving, betaalbare woningen en een sterke maritieme economie. Zulke projecten kosten geld, tijd en samenwerking. Juist daarom laten we open en helder zien hoe we investeren, welke middelen al beschikbaar zijn en wat er nog nodig is.

In deze eerste RIA laten we zien wat de komende vijf jaar nodig is, niet wat de volledige opgave richting 2050 vraagt. Die is veel groter en kent een stapsgewijze aanpak over de komende 25 jaar. We beginnen bij de stappen die nu het meeste opleveren en actualiseren de RIA elke vijf jaar. Twee principes sturen hoe we investeren.

Elke euro is een investering in meerdere regionale opgaven

We koppelen projecten bewust, zodat één investering meerdere doorbraakprojecten vooruithelpt. In de praktijk: elke euro in het warmtenet voorkomt een grotere capaciteitsvraag op het stroomnet, waardoor woningbouw en bedrijfsgroei elders mogelijk worden. Elke euro in een OV-knooppunt maakt woningbouw in meerdere gemeenten aantrekkelijker. Elke euro in watergebonden bedrijventerrein geeft maritieme bedrijven ruimte om te groeien. Dat is de kern van hoe de RIA werkt.

Regionaal investeren trekt extern geld aan

Door als regio één overtuigend pakket neer te leggen, met onderbouwde projecten, heldere cofinanciering en bestuurlijk commitment, maken we het voor provincie, Rijk, Europa en private partners aantrekkelijk om mee te investeren. Dat vergroot onze slagkracht ver voorbij wat gemeenten afzonderlijk kunnen mobiliseren. Zo leidt een investering in de regio niet alleen tot direct impact maar zorgt het indirect voor een bredere beweging waardoor we als regio een stap vooruit zetten.

Het financieel overzicht

Onderstaand overzicht geeft een goed beeld van de verwachte kosten van de acht doorbraakprojecten en van wat daarvan al gedekt is. Het is het beeld van nu, opgebouwd vanuit de projecten zelf. Samen komt het uit op een bedrag van bijna **€1,5 miljard** om de komende jaren te investeren in de regio. Hiervan is al ruim €660 miljoen gedekt. Het overige bedrag zal de komende periode bij elkaar verzameld moeten worden aan de hand van inleg van partners, extra financiering uit de gemeenten en de lobby bij de Provincie, het Rijk én Europa.

De exacte bedragen kunnen op termijn nog iets anders uitvallen, bijvoorbeeld nadat lopende verkenningen zijn afgerond of wanneer de uitvoering anders loopt dan voorzien. Voor sommige doorbraakprojecten is al veel financiering beschikbaar, voor andere minder, bijvoorbeeld omdat de gesprekken met Rijk en provincie nog lopen. Daarmee is dit overzicht een mooi beeld van wat we allemaal al hebben verzameld én een opdracht om als regio aan de slag te gaan om het financieringstekort te overbruggen.

Doorbraakproject	Totale benodigde (€)	Totale beschikbare (€)	Financieringstekort (€)
1. Regionaal warmtenet (60 aansluitingen)	655 miljoen	387 mln	268 mln
2. Bouwstenen decentraal energiesysteem	210,3 mln	50,9 mln	159,4 mln
3. Mobiliteitshubs, fietsketens en OV	13,3 mln	3,4 mln	9,9 mln
4. Snelfietspaden F15 en F16	25,5 mln	13,8 mln	11,7 mln
5. Groenblauw netwerk	84,2 mln	66,8 mln	17,4 mln
6. Gebiedsontwikkeling Merwedelingelijn	321 mln	112 mln	209 mln
7. Gebiedsontwikkeling Oude Lijn	92 mln	12 mln	80 mln
8. Clusterontwikkeling maritieme maakindustrie	~73,1 mln	~17 mln	~56 mln (afhankelijk van definitieve investeringsomvang)
Totaal	1.474 mln	663 mln	811 mln

Hoe we het financieringstekort willen dichten

Het financieringstekort is aanzienlijk, maar het is geen open gat. Het is een gerichte investeringsopgave die we in twee stappen organiseren: bij de vaststelling van de RIA leggen we het fundament, tijdens de uitvoering vergroten we de financieringsruimte. Onze eigen inleg is daarbij de hefboom om provinciale, nationale, Europese en private middelen aan te trekken.

Bij vaststelling: het fundament

De eigen inleg van gemeenten en regionale partners vormt de basis. Ze laat zien dat de regio zelf investeert en risico neemt, en dat is de voorwaarde om anderen mee te krijgen: wie zelf niet investeert, kan niet verwachten dat anderen dat wel doen. Daarom regelen de trekkende gemeenten en partners bij vaststelling de basisfinanciering van hun doorbraakproject en verwerken die in hun eigen begroting. Per project ligt er een compleet kostenoverzicht, inclusief proces- en uitvoeringskosten. SDD faciliteert het totaaloverzicht, zodat elke gemeente één duidelijke lijst heeft van wat er speelt en wat dat vraagt.

Tijdens de uitvoering: de financieringsruimte vergroten

In de uitvoering werken we, gefaciliteerd door SDD, actief aan het aantrekken van aanvullende middelen. We bewandelen daarvoor meerdere routes tegelijk.

- **Provincie en Rijk.** De RIA is bewust zo opgezet dat onze doorbraakprojecten aansluiten bij bestaande financieringsstromen: het Klimaatfonds, de Woningbouwimpuls, MIRT-middelen en regelingen voor netcongestieverzachting. De komende maanden leggen we per doorbraakproject de concrete verbinding met deze programma's en voeren we de gesprekken die nodig zijn om cofinanciering te realiseren. We brengen resterende tekorten in op de relevante bestuurlijke tafels (BOL, BO-MIRT en andere), om aanvullende middelen te mobiliseren en regionale prioriteiten te laten meewegen.
- **Europa.** De Drechtsteden hebben een sterk Europees verhaal. De maritieme maakindustrie raakt aan strategische autonomie en de verduurzaming van de scheepvaart, thema's waar Europese fondsen op inzetten. Het Landschapspark Albert Cuyp past in de Green Deal en de EU-strategie voor klimaatadaptatie. De energiehub en waterstofprojecten sluiten aan bij Europese programma's voor de energietransitie. We benutten de komende periode om te bepalen waarop we aanvragen kunnen inzetten. Dat is een traject van de lange adem.
- **Private partners.** Bij meerdere doorbraakprojecten is private investering een wezenlijk onderdeel van de financiering. Bij de opbouw van een robuust regionaal energiesysteem gaat het om energiebedrijven, private financiers, ondernemers en woningcorporaties. Bij de maritieme clusters investeren bedrijven zelf in uitbreiding en innovatie samen met de Rom-D. Bij de spoorzones zijn ontwikkelaars en bouwers partners in de gebiedsontwikkeling. De RIA maakt het voor deze partijen aantrekkelijker om in te stappen, omdat het regionale kader zekerheid biedt over de samenhang met energie, bereikbaarheid en leefomgeving.
- **Aanhaken op aangrenzende agenda's.** We trekken op met de RIA Groene Hart en de NOVEX Zuidelijke Randstad, zodat we richting Rijk en Europa gezamenlijke prioriteiten agenderen in plaats van elkaar te beconcurreren om dezelfde middelen. Binnen die trajecten lopen eigen financieringsstromen waar Drechtstedelijke doorbraakprojecten op kunnen aanhaken. SDD bewaakt die verbinding en agendeert kansen actief.
- **Slim stapelen en koppelen.** De grootste winst zit in het combineren van bronnen: één doorbraakproject bundelt gemeentelijke middelen, provinciale cofinanciering, een rijksregeling en private investering. Daarnaast verkennen we koppelingen tussen opgaven, bijvoorbeeld tussen woningbouw en landschap. Dat is het multipliereffect: niet één partij die alles betaalt, maar meerdere partijen die samen investeren omdat het regionale pakket hen overtuigt.

Hoe we de RIA uitvoeren

We kiezen voor een uitvoering die licht is in organisatie en zwaar op resultaat: we bouwen voort op wat er al is, beleggen helder wie waarvoor aan de lat staat, en houden de agenda wendbaar genoeg om mee te bewegen met de ontwikkelingen om ons heen. De volgende principes staan centraal in hoe we samenwerken, de manier waarop we voortgang volgen en hoe we de agenda actueel houden.

Zo werken we samen

Om de uitvoering soepel en herkenbaar te houden, maken we met elkaar de volgende afspraken.

- A. We voeren de RIA uit binnen het bestaande werk.** De uitvoering organiseren we niet als apart traject met eigen structuren, maar als onderdeel van het reguliere werk van gemeenten, regio en partners. Doorbraakprojecten landen in bestaande programma's en jaarplannen en worden uitgevoerd door mensen in hun gewone rol. Ook qua overleg bouwen we voort op wat er staat. Voor partners en raden betekent dit: geen extra gremia om bij te houden, wél duidelijke plekken waar de regio ligt.
- B. Elk project heeft een eigenaar, met zowel de sturing als het geld.** Elk doorbraakproject krijgt één herkenbare eigenaar: de gemeente of partner die het project heeft ingebracht, of die door de betrokken partijen als trekker is aangewezen. Die eigenaar is aanspreekbaar op uitvoering, voortgang en afstemming. We houden sturing en financiën bij elkaar: de eigenaar beheert in beginsel ook het budget, en nieuwe middelen die voor een project worden binnengehaald gaan rechtstreeks naar de eigenaar (bij niet-overheidspartijen via aparte afspraken).
- C. De vorm volgt de opgave.** We beleggen niet elk project regionaal. Per doorbraakproject kiezen we de vorm die het beste werkt: regionaal waar dat logisch is (denk aan een warmtenet of het energiesysteem), lokaal bij gebiedsontwikkeling, of met twee à drie gemeenten samen, eventueel in coalitie met partners. Dat houdt de uitvoering wendbaar en voorkomt dat we zaken zwaarder optuigen dan nodig.
- D. We zijn samen verantwoordelijk voor voortgang.** De stuurgroep RIA bewaakt de voortgang en besluit over bijsturing, zodat de regio steeds beschikt over een gedeeld en actueel beeld. Smart Delta Drechtsteden ondersteunt en verbindt: coördinatie, monitoring en rapportage, lobby richting Rijk, provincie, EU en fondsen, en de voorbereiding van besluitvorming. Dat is een vast onderdeel van het werkprogramma van SDD en het herkenbare aanspreekpunt voor de RIA als geheel.
- E. Naar buiten treden we op als één regio.** Richting de provincie is de stuurgroep RIA de gesprekspartner als het gaat om voortgang en realisatie; de provincie kan deelnemen aan doorbraakprojecten en daarin middelen inbrengen. Deelprojecten passen binnen het vigerende beleid van gemeenten, provincie en Rijk. Dat is de voorwaarde voor realisatie op korte termijn én voor de steun en cofinanciering van onze partners. Waar ambities (nog) niet passen, brengen we die in via de provinciale gebiedstafel en agenderen we ze voor de volgende herijking. En ook daar trekken we als regio gezamenlijk op. Dezelfde lijn geldt richting Rijk, EU en fondsen: één verhaal, één regio.

Deze afspraken zijn het vertrekpunt, geen keurslijf. Leidend is dat we de uitvoering zo efficiënt en effectief mogelijk houden. Werkt een andere aanpak in een concreet geval beter, dan kan daarvan (in overleg) worden afgeweken.

De agenda actueel houden: stabiliteit én wendbaarheid

De RIA biedt houvast en ruimte tegelijk. De projectenportefeuille ligt in beginsel vast voor de bestuursperiode. Dat geeft partners en raden de zekerheid die meerjarige investeringen nodig hebben. Tegelijk is de wereld niet statisch. Daarom passen we de agenda aan op vaste, voorspelbare momenten, zodat bijstelling nooit een verrassing is. We hanteren daarvoor drie ritmes naast elkaar.

- De **vierjaarlijkse herijking** is het hoofdmoment. In het tweede jaar van elke bestuursperiode wegen we de volledige portefeuille opnieuw: lopende én nieuwe voorstellen, tegen de opgaven, de regionale prioriteiten en de actuele ontwikkelingen. Dit ritme past bij de meerjarige looptijd van de meeste projecten en geeft rust en richting.
- **Daarnaast is er halfjaarlijkse monitoring.** Twee keer per jaar bespreekt de stuurgroep de voortgang, en op basis daarvan kan een lichte actualisatie plaatsvinden. Bijvoorbeeld bij financieringsvraagstukken, vertraging of nieuwe kansen. De raden worden na elk overleg geïnformeerd, en eventuele bijstellingen landen in de P&C-cyclus van de betrokken gemeenten. Zo houden raden zicht en grip, zonder dat de uitvoering stilvalt.
- **Er is ruimte om tussentijds bij te sturen:** de uitzondering, geen regel. Soms is vier jaar te lang: bij ingrijpende veranderingen, urgente nieuwe kansen of projecten die niet van de grond komen, grijpen we eerder in. Voor nieuwe projecten geldt een aanloopperiode; blijft voortgang daarna uit, dan kan een project stoppen zonder te wachten op de volgende herijking. De stuurgroep besluit hierover.

Bij herijking en monitoring kan de stuurgroep besluiten projecten:

- **toe te voegen:** bij nieuwe opgaven, urgente kansen of relevante landelijke of provinciale programma's;
- **aan te scherpen:** bij voortschrijdend inzicht, een gewijzigde scope, andere fasering of nieuwe financiële kaders;
- **te beëindigen:** bij onvoldoende regionale meerwaarde, beperkte haalbaarheid of gebrek aan capaciteit.

Zo combineren we koersvastheid met de mogelijkheid om bij te sturen wanneer dat echt nodig is, en blijft de RIA een agenda die meebeweegt met de regio, in plaats van een momentopname.

Projectenboek

In dit projectenboek maken we de doorbraakprojecten concreet: Per doorbraakproject laten we zien welke deelprojecten de komende vijf jaar worden gerealiseerd. Elk deelproject volgt dezelfde vijf vragen: wat we beogen, aan welke doelen het bijdraagt, wie erbij betrokken is, hoe de fasering loopt en wat het kost. Waarbij de financiële beelden een eerste inschatting zijn die we de komende maanden verder uitwerken.

OPGAVE: ROBUUST REGIONAAL ENERGIESYSTEEM

Doorbraakproject (1) Versneld realiseren van een regionaal warmtenet

DEELPROJECT 1: REGIONAAL WARMTENET DRECHTSTEDEN

1. Wat we beogen:

De Drechtsteden werken aan een energieneutrale regio in 2050, waarbij het aardgasvrij maken van gebouwen essentieel is. Tegelijk belemmert netcongestie woningbouw, bedrijfsontwikkeling en verduurzaming. Het regionale warmtenet biedt een structurele oplossing door collectieve warmtevoorziening, waardoor elektrificatie van de warmtevraag en druk op het stroomnet afnemen. Dit verlaagt maatschappelijke kosten, beperkt de ruimtelijke impact van energie-infrastructuur en vergroot de leveringszekerheid.

Er zijn circa 13.000 aansluitingen gerealiseerd. Volgens het Grand Design wordt toegewerkt naar 60.000 aansluitingen in Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht; in Alblasserdam en Hardinxveld-Giessendam loopt een haalbaarheidsonderzoek. Doel is minimaal 14.340 extra aansluitingen in 2035, goed voor ruim 27.000 in totaal. Op termijn worden de netten gekoppeld tot één regionaal systeem met duurzame, lokale bronnen. Het project ontlast het elektriciteitsnet, versnelt woningbouw, versterkt economie en houdt warmte betaalbaar en beschikbaar.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het regionaal warmtenet sluit direct aan op:

- Gemeentelijke warmteprogramma's en de inzet op aardgasvrij wonen
- De Regionale Energiestrategie Drechtsteden
- De Zuid-Hollandse warmtestrategie en het provinciaal pMIEK
- Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie
- Het Nationaal Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving
- Nationale klimaatdoelstellingen en Europese ambities (Parijs, Green Deal, RepowerEU)

Daarnaast levert het project een belangrijke bijdrage aan het beperken van netcongestie en het versterken van energiezekerheid op regionale en nationale schaal.

3. Betrokken partijen:

De warmtetransitie is een gezamenlijke opgave van publieke en private partners. Sinds 2018 werken partijen samen binnen de projectorganisatie aardgasvrij en het Versnellingsprogramma Drechtsteden 100% aardgasvrij. Belangrijke partners zijn HVC, gemeenten, woningcorporaties, Provincie Zuid-Holland, Stedin en het Rijk.

4. Fasering:

De uitvoering is reeds gestart met 13.000 gerealiseerde aansluitingen. De opschaling vindt plaats via de nationale clusteraanpak collectieve warmte. Belangrijke mijlpalen:

- 2026: Oplevering eindrapport Clusteraanpak collectieve warmte; circa 16.000 aansluitingen gerealiseerd
- 2027: Verkenning en beoogde sluiting clusterdeal Drechtsteden; start opschaling
- 2028–2030: Verdere uitvoering en uitbreiding
- 2030: (Gewenste) mijlpaal van circa 22.600 regionale aansluitingen

Indien een omvangrijke clusterdeal uitblijft, wordt de uitbreiding voortgezet via andere regelingen (zoals WIS en SAH), maar op kleinere schaal en lager tempo.

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	• € 375 miljoen voor het warmtenet • € 280 miljoen voor aanpassingen in woningen
Beschikbaar	• HVC – circa € 247 miljoen • Woningcorporaties en overige gebouw eigenaren – circa € 140 miljoen
Aanvullend	De totale bekostigingshulpvraag bedraagt € 268 miljoen. De ambitie is om de bekostigingshulpvraag grotendeels in te vullen via een clusterdeal met het Rijk, met besluitvorming uiterlijk in de eerste helft van 2027. De RIA ondersteunt de inzet op een clusterdeal en de regionale coördinatie. De omvang van de uiteindelijke rijksbijdrage is bepalend voor tempo en schaal van uitvoering.

Doorbraakproject (2) Ontwikkelen van bouwstenen voor een decentraal energiesysteem

DEELPROJECT 2: SLIBSTRATEGIE WSHD - SLIBGISTING RWZI DORDRECHT (GROENGAS + CO₂ AFVANG

1. Wat we beogen:

De rioolwaterzuiveringsinstallatie van Waterschap Hollandse Delta aan de Baanhoekweg in Dordrecht wordt uitgebreid met een slibgistingsinstallatie voor de productie van groengas en de afvang en opwerking van CO₂. Hiermee wordt zuiveringsslib benut als bron voor duurzame energie en circulaire grondstoffen. Na inbedrijfname produceert de installatie circa 2,0 miljoen m³ groengas per jaar, oplopend tot 2,5 miljoen m³ in 2050. Dit vervangt jaarlijks tot 2,5 miljoen m³ fossiel aardgas en reduceert circa 3.200 ton CO₂-equivalenten. De aanvullende CO₂-afvang levert circa 1.200 ton extra emissiereductie op en maakt 2.200 ton vloeibare CO₂ beschikbaar voor hergebruik. Het project versterkt het regionale energiesysteem, stimuleert de circulaire economie, draagt bij aan verduurzaming van woningen, industrie en drinkwaterproductie en positioneert de Drechtsteden als innovatieve deltaregio. Samenwerking met HVC en aansluiting op ontwikkelingen in Hardinxveld-Giessendam versterken bestaande energie- en grondstofketens.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het project sluit aan bij meerdere beleidsagenda's:

- **Lokaal en regionaal:** duurzaamheidsdoelen WSHD (energieneutraal 2030, klimaatneutraal 2035), RES Drechtsteden, Dordrecht Klimaatneutraal 2040
- **Provinciaal:** Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)
- **Nationaal:** NP Circulaire Economie, NP Lokale Warmte, Nationaal en Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (nMIEK), Routekaart Groengas, bijmengverplichting groen gas (vanaf 2027), Nationale Klimaatadaptatiestrategie
- **Europees:** Klimaatakkoord van Parijs, Green Deal, RepowerEU

3. Betrokken partijen:

Waterschap Hollandse Delta is trekker, beslisser en financier van het project. De betrokken partijen zijn:

- Waterschap Hollandse Delta
- HVC
- AquaMinerals
- Gemeente Dordrecht

Met HVC is een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor duurzame projecten op de locatie. Tevens wordt toegewerkt naar een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Dordrecht. Met netbeheerder Stedin is in de haalbaarheidsfase overleg gevoerd over invoeding van groengas op het aardgasnet; hieruit zijn geen showstoppers gebleken.

4. Fasering:

De voorbereidingsfase is gestart en omvat technische uitwerking, actualisatie van de businesscase en organisatorische voorbereiding.

- 2026 – Start voorbereidingsfase
- 2027 – Ontwerp en actualisatie businesscase en valuecase
- Medio 2027 – Besluit over ontwerpkeuzes
CO₂-afvanginstallatie
- 2028–2029 – Validatie en (her)bevestiging businesscase
- 2030–2032 – Realisatiefase

5. Investerings:

De totale investering bedraagt circa € 50 miljoen, inclusief € 7,5 miljoen voor de voorbereidingsfase.

Financiering	
Totaal benodigd	De totale investering bedraagt circa € 50 miljoen: • Voorbereidingsfase: € 7,5 miljoen • Uitvoeringskrediet: € 42,5 miljoen
Beschikbaar	• Waterschap Hollandse Delta: € 7.500.000 — status: toegezegd • Waterschap Hollandse Delta: € 4 — status: Komt na voorbereidingsfase in aanvraag
Aanvullend	Alle benodigde middelen komen na de voorbereidingsfase in aanvraag. Het besluitvormingsproces binnen het waterschap is vergelijkbaar met de besluitvorming binnen de gemeente. Op voorspraak van het college zal het dagelijks bestuur een besluit nemen. Voor de sector waterschappen is de CO ₂ afvang een nieuwe ontwikkeling en innovatief, met bijbehorende risico's en onzekerheden. Aanvullende subsidies kunnen een positieve bijdrage leveren ten behoeve van de besluitvorming.

DEELPROJECT 3: ACTIVERING ENERGIECOÖPERATIES

1. Wat we beogen:

De regio Drechtsteden kampt met structurele netcongestie: het elektriciteitsnet bereikt zijn grenzen. Dit belemmert woningbouw, mobiliteit, verduurzaming van bedrijventerreinen, de warmtetransitie en raakt inwoners en ondernemers. Daarom kiezen we voor een regionale, samenhangende aanpak met energiecoöperaties en energiehub als kern. Er zijn ruim twintig coöperaties (in oprichting) die werken aan hubs waarin lokale vraag en aanbod worden afgestemd via opslag, slimme sturing (EMS/EHP) en collectieve laadpleinen.

Om dit te versnellen is de Energiefabriek Drechtsteden opgericht als onafhankelijk kennis- en ondersteuningspunt. Zij ontzorgt coöperaties, bundelt technische en financiële expertise, standaardiseert processen, ondersteunt bij groepstransportovereenkomsten, ontwikkelt een regionale projectpijplijn en voert gezamenlijke lobby.

Met Stedin worden toekomstscenario's ontwikkeld voor een multi-level en multi-commodity energiesysteem. Doel is een robuust, decentraal systeem dat met lokale opwek, opslag en flexibiliteit het centrale net ontlast.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Dit project draagt bij aan meerdere beleidsagenda's:

- **Lokaal en regionaal:** RES 1.0, Energieakkoord Drechtsteden, Lokale Warmteprogramma's, Versnellingsprogramma Drechtsteden 100% aardgasvrij, Groeiagenda, Bestuurlijke Taskforce Netcongestie Drechtsteden
- **Provinciaal:** Energieagenda Zuid-Holland, Provinciale Omgevingsvisie Zuid-Holland, Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)
- **Nationaal:** Nationaal Klimaatakkoord, Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN), Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (NMIEK), NP verduurzaming industrie, Maritiem Masterplan
- **Europees:** EU-richtlijn Energy Communities (RED III), Green Deal, EU Cybersecurity Act / NIS2

3. Betrokken partijen:

- Werkgevers Drechtsteden en Lokale Federaties
- Duurzaamheidsfabriek / Da Vinci
- Gemeenten Drechtsteden
- Provincie Zuid-Holland
- Energiecoöperaties
- Stedin

4. Fasering:

2026 – Fundament

- Energiefabriek volledig operationeel
- Eerste twee energiehub's in realisatie
- Twintig coöperaties opgericht of in oprichting

2027 – Opschaling en standaardisatie

- Eerste operationele energiehub met netontlasting
- Implementatie eerste EMS-systemen
- Eerste groepstransportovereenkomsten

2028 – Versnelling en integratie

- Opschaling naar meerdere energiehub's
- Integratie van meerdere energiedragers
- Vaststelling en toepassing regionale energiescenario's

2029 – Optimalisatie

- Doorontwikkeling naar regierol Energiefabriek
- Optimalisatie exploitatie, flexibiliteit en opslag

2030 – Borging

- Robuust, zelfdragend netwerk van energiecoöperaties
- Structurele bijdrage aan vermindering netcongestie
- Energiehub's integraal onderdeel van het regionale energiesysteem

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	Structurele middelen zijn nodig voor organisatie en ondersteuning en fysieke realisatie.
Beschikbaar	• Circa € 145.000 regionale bijdrage voor ondersteuning coöperaties • Circa € 100.000 bijdrage PZH • Provinciale planvormingssubsidies • Tijd en cofin. van ondernemers
Aanvullend	Voor versnelling is extra financiering nodig, met name voor fysieke investeringen. Daarom zetten we in op: • een regionaal impuls- of investeringsbudget voor energiecoöperaties; • benutten van provinciale en nationale subsidieregelingen (energietransitie, netcongestie); • inzet van Europese fondsen; • private cofinanciering door deelnemende bedrijven.

DEELPROJECT 4: HAALBAARHEIDSVENKENNING GROEN GAS CLUSTERONTWIKKELING HARDINXVELD-GIESSENDAM

1. Wat we beogen:

De energietransitie in de Drechtsteden vraagt om een robuust en divers energiesysteem. Omdat niet alle woningen en bedrijven op een warmtenet kunnen worden aangesloten, is groen gas een belangrijke aanvullende route binnen een decentraal systeem. Dit project onderzoekt de haalbaarheid van collectieve groengasproductie via monomestvergisting in Hardinxveld-Giessendam, voortbouwend op positieve gesprekken met veehouders, afstemming met Stedin over invoeding op het 8 BAR-net en kennis uit het Molenlanden-onderzoek (DLV Advies, 2025).

De verkenning richt zich op techniek en clusteromvang, de financiële businesscase (investeringen, exploitatie, SDE++ en Garanties van Oorsprong), emissiereductie (methaan, CO₂, ammoniak, stikstof), juridische en organisatorische inrichting, netaansluiting en draagvlak. Bij een positieve uitkomst kan circa 900.000 m³ groen gas per jaar worden geproduceerd, met invoeding richting Sliedrecht en Papendrecht. Het project is urgent door de bijmengverplichting per 1 januari 2027, nieuwe agrarische verdienmodellen en de stikstof- en methaanreductieopgave. Hardinxveld-Giessendam positioneert zich als regionale proeftuin.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het project draagt bij aan meerdere beleidsdoelen op verschillende schaalniveaus:

- **Lokaal:** uitvoering van de Transitievisies Warmte van Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht en Papendrecht.
- **Regionaal:** invulling van Doorbraakproject 2 – Decentraal Energiesysteem binnen de Regionale Investeringsagenda Drechtsteden.
- **Provinciaal:** bijdrage aan de energietransitie Zuid-Holland en stikstof- en klimaatdoelstellingen.
- **Nationaal:** ondersteuning van de bijmengverplichting groen gas (vanaf 2027), het Klimaatakkoord (55% CO₂-reductie in 2030), methaanreductie in de veehouderij en inzet van de SDE++-regeling.
- **Europees:** EU Green Deal, methaanemissieverordening en de doelstellingen uit de Hernieuwbare Energierichtlijn (RED III).

3. Betrokken partijen:

- Gemeente Hardinxveld-Giessendam
- Gemeente Sliedrecht
- Gemeente Papendrecht
- Veehouders in Hardinxveld-Giessendam
- Stedin
- DLV Advies
- RIA / Smart Delta Drechtsteden

4. Fasering:

Het project kent een gefaseerde aanpak:

2026 – Verkenning

- Mijlpaal: onderzoekscontract getekend en financiering gedekt

2027 – Besluitvorming

- Mijlpaal: formeel besluit gemeenten en deelnemende veehouders

2028 – Ontwikkeling

- Mijlpaal: subsidieaanvraag ingediend en organisatie opgericht

2029 – Realisatie

- Mijlpaal: start uitvoering

2030 – Ingebruikname

- Mijlpaal: operationeel cluster

5. Investering:

Financiering	
Totaal benodigd	Fase 1: €75.000 – €125.000 Fase 2: indicatief €8–10 miljoen
Beschikbaar	€75.000 – €125.000 – nog te bevestigen
Aanvullend	SDE++, investeringssubsidie collectief (streefbedrag €1,5–2M, kritische succesfactor) en bankleningen veehouders. Financieel gat realisatiefase wordt in haalbaarheidsonderzoek nader gekwantificeerd.

1. Wat we beogen:

De Drechtsteden kampen met structurele netcongestie, waardoor ondernemers worden beperkt in groei, elektrificatie en verduurzaming. Deze pilot realiseert binnen 12 maanden een werkende Energy Management Hub (EMH) die zes bedrijven op Antoniapolder via één virtuele 'voor de meter'-meter verbindt. De EMH bouwt voort op bestaande Energy Management Systemen en voegt een overkoepelende sturingslaag toe voor gezamenlijke capaciteitssturing achter de meter, realtime inzicht in pieken en flexibiliteit, koppeling aan een energiehandelsplatform en een local-first, fail-safe architectuur op Nederlandse infrastructuur. De pilot levert bewijs voor Stedin dat coöperatieve groepssturing technisch en organisatorisch werkt, als basis voor groepscontracten en bredere toepassing. De impact is direct: uitbreidingsruimte voor ondernemers, ondersteuning van laadinfrastructuur en elektrische logistiek, beter gebruik van duurzame energie en versterkte samenwerking. Opschaling volgt na jaar één en valt buiten deze aanvraag.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal:** Regionale Energiestrategie (RES) Drechtsteden, Bestuurlijke Taskforce Netcongestie Drechtsteden (2025), Ruimtelijke Strategie Drechtsteden 2050
- **Provinciaal:** Energieagenda Zuid-Holland, Provinciale Omgevingsvisie Zuid-Holland
- **Nationaal:** Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), Klimaatakkoord – sectortafel Elektriciteit, Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN), Nationale Veiligheidsstrategie
- **Europees:** EU Energy Communities-richtlijn (RED III), Europese Green Deal, EU Cybersecurity Act / NIS2

3. Betrokken partijen:

De uitvoering is publiek-privaat georganiseerd:

- M8eld
- Ludero B.V.
- Energiecoöperatie Antoniapolder
- Zes deelnemende bedrijven
- Ten Holter Noordam Advocaten

4. Fasering:

2026 – Ontwikkeling en pilot

- Mijlpaal: werkende pilot, meetdata beschikbaar en rapportage aan Stedin en RIA.

2027 – Evaluatie en modelvorming

- Mijlpaal: gedocumenteerd schaalbaar model voor andere bedrijventerreinen.

2028–2030 – Opschaling (buiten huidige aanvraag)

- Mijlpaal: meerdere operationele hubs in de regio.

5. Investing:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 946.178 - € 996.178
Beschikbaar	Ludero: € 500.000 Deelnemers: € 50.000 - € 100.000 Directie: € 24.000 Coöperatie: € 10.000 – n.t.b. Totaal: € 584.000 - € 634.000
Aanvullend	Aanvullende middelen kunnen worden gezocht via regelingen zoals DEI+, EIA, SCE en MIT. Indien subsidie uitblijft, is ontwikkeling afhankelijk van investeringsbereidheid van betrokken partijen. Het EMS-fundament is reeds aanwezig; de EMH-ontwikkeling vraagt aanvullende middelen en capaciteit.

DEELPROJECT 6: H2 SMART ENERGY HUB DRECHTSTEDEN

1. Wat we beogen:

De Drechtsteden staan voor een dubbele opgave: versnelling van de energietransitie én het oplossen van netcongestie die economische ontwikkeling belemmert. Met de H2 Smart Energy Hub realiseren we een decentraal energiesysteem waarin lokaal opgewekte duurzame elektriciteit via elektrolyse wordt omgezet in groene waterstof. De hubs op De Driehoek (Sliedrecht) en 't Oog (Hardinxveld) vormen de eerste bouwstenen van een regionaal waterstofecosysteem. De waterstof wordt ingezet voor industrie, logistiek en de maritieme sector, inclusief bunkerpunten, en gestimuleerd in het MKB en de gebouwde omgeving. De hub zorgt voor decentrale productie en opslag, meer zonnestroom op bedrijfsdaken, CO₂-reductie, netontlasting, investeringen in infrastructuur, realisatie van drie hubs en versterking van vestigingsklimaat en werkgelegenheid. Samenwerking met de Duurzaamheidsfabriek en het HyCollege versnelt kennis en innovatie, waarmee de regio zich (inter)nationaal positioneert als koploper in waterstof en maritieme verduurzaming.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het project draagt bij aan meerdere beleidsagenda's:

- **Lokaal en regionaal:** Regionale Energiestrategie 1.0, Energieakkoord Drechtsteden, Versnellingsprogramma Drechtsteden 100% aardgasvrij, Groeiagenda Drechtsteden, Bestuurlijke Taskforce Netcongestie
- **Provinciaal:** Energieagenda Zuid-Holland, Provinciale Omgevingsvisie Zuid-Holland, pMIEK
- **Nationaal:** Nationaal Klimaatakkoord, Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN), Nationaal programma verduurzaming industrie, Opschaling Waterstofeconomie (Smart Energy Hubs), Maritiem Masterplan
- **Europees:** EU Energy Communities (RED III), Europese Green Deal, NIS2-richtlijn (weerbaarheid energiesystemen)

3. Betrokken partijen:

- H2toconnect
- Adsensys
- VMB Automation
- IMC
- Energiecoöperatie Hardinxveld
- HVC
- Stedin
- Cerélia
- Van Beest
- Maritieme sector
- Duurzaamheidsfabriek en HyCollege

4. Fasering:

2026: Vergunning en subsidie

- Vergunningsaanvraag ingediend (januari); OWE-aanvraag voorbereid (juni); duidelijkheid financiering en subsidietoekenning (december, o.v.b.)

2027: Realisatie

- Start bouw H2 Smart Energy Hub (januari, bouwtijd 18 maanden)

2028: Ingebruikname

- Eerste productie van groene waterstof (juli)

2029: Opschaling

- Verdere optimalisatie en voorbereiding volgende hubs

2030: Doorontwikkeling

- Realisatie derde hub en uitbreiding toepassingen

5. Investing:

Financiering	
Totaal benodigd	• Realisatie per hub: € 30–50 miljoen • Drie hubs: circa € 150 miljoen
Beschikbaar	• Voorstudie: € 40.000 • FEED-studie: circa € 660.000 (deels TSE-subsidie) • Vergunningskosten: circa € 60.000 (Regio Deal)
Aanvullend	OWE Smart Energy Hubs-subsidie, private equity, bankair, Regio Deal (De Driehoek). Een belangrijk aandachtspunt is de vertraagde openstelling van de OWE-subsidie (verwachting verschoven naar januari 2027). Hierdoor ontstaat risico op vertraging en afhaken van partners. Parallel wordt gewerkt aan alternatieve financieringsroutes om voortgang te borgen.

OPGAVE: DRECHTSTEDENRING VAN OV EN HUBS

DOORBRAAKPROJECT (3) REALISEREN VAN HUBS EN BETROUWBAAR OV-AANBOD

DEELPROJECT 7. VRAAGGESTUURD EN KLEINSCHALIG OV

1. Wat we beogen:

Een goed functionerende multimodale Drechtstedenring vraagt om fysieke knooppunten én een fijnmazige verbinding daartussen. Dit project richt zich op dat tweede deel: vraaggestuurd en kleinschalig OV op een schaalniveau waarop het reguliere net niet rendabel rijdt. De aanleiding is urgent, want OV-concessies staan onder druk, buurt- en wijkvervoer valt weg en de vraag naar doelgroepenvervoer neemt juist toe.

We bouwen voort op bestaande pilots en breiden die stapsgewijs uit: doorontwikkeling en borging van Hop-On Sliedrecht (pendelbussen naar bedrijventerreinen, start juni 2026), de as Sliedrecht naar Rotterdam, flexibel vervoer in Wilgenwende en de ontsluiting van Distripark en COA. Plannen, boeken en betalen lopen via 9292 en OVpay, met deelfietsen als last mile, en een nulmeting met kwartaalmonitoring maakt de effecten toetsbaar. Parallel verkennen we nieuwe pilots via haalbaarheidsstudies en businesscases. Zo houden we werklocaties, onderwijs en zorg bereikbaar, versterken we de arbeidsmarkt, dragen we bij aan schoner vervoer en de klimaatdoelen, en behouden we de bereikbaarheid voor inwoners die op dit vervoer zijn aangewezen.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal** sluit het aan op de gemeentelijke mobiliteits- en omgevingsvisies en op raadsambities rond bereikbaarheid, duurzaamheid en leefkwaliteit, via een regionaal gecoördineerd Mobiliteitsbedrijf.
- **Provinciaal** draagt het bij aan de Omgevingsvisie en de Verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland en aan de transitie naar emissievrije deelmobiliteit.
- **Nationaal** sluit het aan op het MIRT, NOVEX en het Toekomstbeeld OV 2040, en op doelen uit het Klimaatfonds en de Woningbouwimpuls.
- **Europees** ondersteunt het de Green Deal en doelstellingen rond slimme, geïntegreerde mobiliteit (MaaS).

3. Betrokken partijen:

De uitvoering brengt overheden, vervoerders en het lokale bedrijfsleven samen. Vanuit de overheid zijn dat Gemeente Dordrecht (regiokassier), Smart Delta Drechtsteden, Provincie Zuid-Holland en het Ministerie van I&W; de uitvoering en exploitatie liggen bij Stroomlijn, Qbuzz, Waterbus en Donkey Republic; en vanuit het bedrijfsleven draagt het Ondernemersfonds Sliedrecht bij. Het geheel loopt als programmatische aanpak onder auspiciën van een Regionaal Mobiliteitsbedrijf, waarbij de overleg- en besluitstructuur nog nader wordt bepaald.

4. Fasering:

Het project kent twee parallelle sporen: het borgen en opschalen van bestaande pilots, en het verkennen van nieuwe pilots.

Bestaande pilots:

- 2026 – Hop-On Sliedrecht operationeel (juli); nulmeting en meetplan vastgesteld
- 2027 – evaluatie, opschaling en borging governance; besluit over structurele integratie
- 2028 – bewezen pilots structureel ingebed; exploitatie- en financieringsmodel vastgesteld
- 2029 – regiobrede uitrol, gekoppeld aan de Drechtstedenring
- 2030 – duurzaam verankerd in het regionale mobiliteitssysteem

Nieuwe pilots:

- 2026 – verkenning, onderzoeksopzet en longlist vastgesteld
- 2027 – haalbaarheidsstudies en businesscases; shortlist met go/no-go-advies

5. Investering:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 1,40 mln: € 0,45 mln borgen bestaande pilots en € 0,95 mln verkennen nieuwe pilots
Beschikbaar	€ 1,05 mln uit KTM-A15, Ondernemersfonds Sliedrecht en SVDD-middelen (€ 0,45 mln bestaande, € 0,60 mln nieuwe pilots)
Aanvullend	€ 0,36 mln voor de nieuwe pilots is nog ongedekt. Daarnaast is na de SVDD-periode (eind 2027) structurele exploitatiedekking nodig;

DEELPROJECT 8. STATIONS, MOBILITEITSHUBS EN P+R'S

1. Wat we beogen:

Een goed functionerende multimodale Drechtstedenring vraagt om fysieke knooppunten én een fijnmazige verbinding daartussen. Dit project richt zich op dat eerste deel: stations, mobiliteitshubs en P+R's en de koppeling daarvan met OV, fiets, auto en water. Het hangt direct samen met de doorfietsroutes (F15 en MFR) en het vraaggestuurd OV.

We waarderen bestaande haltes, hubs en P+R's op en realiseren nieuwe knooppunten in tranches, met eerste concrete projecten rond Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam. Daarnaast onderzoeken we kansrijke locaties voor nieuwe mobiliteitshubs en stations langs de binnen- en buitenring, indicatief van Dordrecht Zuid en Stadspolders tot waterbushaltes verspreid over de regio, met nadruk op de ontsluiting van de noordwestelijke Drechtsteden. Zo worden woon- en werklocaties beter bereikbaar, maken meer reizigers de overstap vanuit de auto, en versterken we de bereikbaarheid, de economie en de leefomgeving, met winst voor luchtkwaliteit en gezondheid.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal** sluit het aan op de gemeentelijke mobiliteits- en omgevingsvisies en op raadsambities rond bereikbaarheid, duurzaamheid en leefkwaliteit, en op de koppeling met de woningbouwopgaven.
- **Provinciaal** draagt het bij aan de Omgevingsvisie en de Verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland, het provinciale fietsnetwerk en de transitie naar emissievrije mobiliteit.
- **Nationaal** sluit het aan op het MIRT, NOVEX en het Toekomstbeeld OV 2040, en op doelen uit het Klimaatfonds en de Woningbouwimpuls.
- **Europees** ondersteunt het de Green Deal en ontlast het de TEN-T-corridor North Sea, Rhine, Mediterranean doordat verkeer naar OV en fiets verschuift.

3. Betrokken partijen:

De uitvoering brengt overheden, vervoerders en uitvoeringspartners samen. Vanuit de overheid zijn dat de gemeenten Drechtsteden, Molenlanden en Gorinchem, Smart Delta Drechtsteden, Provincie Zuid-Holland en het Ministerie van I&W; vervoer en deelmobiliteit liggen bij Qbuzz, Waterbus en Donkey Republic; en Rijkswaterstaat adviseert. Het geheel loopt als programmatische aanpak onder auspiciën van een Regionaal Mobiliteitsbedrijf, waarbij de overleg- en besluitstructuur nog nader wordt bepaald.

4. Fasering:

Het project kent twee parallelle sporen: het opwaarderen van bestaande haltes, hubs en P+R's, en het onderzoeken en realiseren van nieuwe knooppunten.

Bestaande haltes, hubs en P+R's:

- 2026 – start realisatie eerste tranche; uitvoeringsplan tweede tranche
- 2027 – realisatie eerste en start tweede tranche
- 2028–2029 – realisatie tweede tranche; eerste deel gereed
- 2030 – oplevering, evaluatie en borging beheer en exploitatie

Nieuwe mobiliteitshubs en stations:

- 2026 – verkenning kansrijke locaties; prioritering vastgesteld
- 2027 – planuitwerking en start realisatie • 2028–2029 – realisatie; netwerk grotendeels gereed
- 2030 – oplevering en borging; Drechtstedenring functioneel

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 11,90 mln: € 11,65 mln uitvoering van P+R's en hubs (Hardinxveld-Giessendam, Ridderkerk, Gorinchem A27) en € 0,25 mln verkenning
Beschikbaar	€ 2,35 mln: € 0,35 mln voor P+R Ridderkerk (KRIM) en € 2,00 mln voor P+R A27 Gorinchem (verbetering A27)
Aanvullend	€ 9,55 mln nog ongedekt; hiervoor kijken we naar de RIA en cofinanciering van Rijk en provincie

OPGAVE: DRECHTSTEDENRING VAN OV EN HUBS

DOORBRAAKPROJECT (4) REALISEREN VAN SNELFIETSPADEN F15 EN F16

DEELPROJECT 9. SNELFIETSPADEN F15 EN F16

1. Wat we beogen:

We bouwen aan een hoogwaardig netwerk van doorfietsroutes dat woongebieden verbindt met werklocaties en bedrijven. Het project is deels uitvoering, namelijk het aanleggen van ontbrekende schakels in de F15 en de aanleg van de Metropolitane Fietsroute (MFR), en deels verkenning, namelijk een zelfstandige fietsbrug over de Noord en een doorfietsroute tussen Papendrecht en Dordrecht.

Concreet gaat het om de oversteek Zandkade bij Gorinchem, de ontbrekende schakels Sluisweg naar Kanaaldijk-noord en Rivierdijk naar Nieuweweg in Hardinxveld-Giessendam, de kruispunten bij de

A15 bij de Nieuweweg, het ontvlechten van auto- en fietsverkeer bij de N915/Edisonweg in Alblasserdam, en de MFR tussen Dordrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht. Dit is nu nodig omdat de regio dichtsluit met autoverkeer en de verbreding van de A15 is gepauzeerd.

De fiets is een goedkoop, schoon en gezond alternatief dat alle gemeenten onderling en met de werklocaties verbindt. Doorfietsroutes leiden tot gezondere werknemers en minder druk op de rijks-, regionale en lokale wegen, wat het vestigingsklimaat ten goede komt. Ze nemen bovendien minder ruimte in dan de auto, waardoor op termijn ruimte voor groen vrijkomt, en ze verbeteren de luchtkwaliteit doordat fietsen zonder uitstoot gebeurt.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal** sluiten de doorfietsroutes aan op de gemeentelijke omgevingsvisies en mobiliteitsplannen, waarbij de N915/Edisonweg aansluit op de gebiedsontwikkeling Nedstaal in Alblasserdam.
- **Provinciaal** sluit het project aan op het Provinciaal Fietsplan en het omgevingsbeleid.
- **Nationaal** sluit het aan op het MIRT.
- **Europees** sluiten de uitkomsten aan op de ambities van de Green Deal.

3. Betrokken partijen:

De uitvoering is per schakel en deeltracé belegd bij de betrokken gemeente of het waterschap, met cofinanciering en advies van Rijk, provincie en regio. Betrokken zijn Waterschap Rivierenland, de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Dordrecht, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Alblasserdam en Papendrecht, Provincie Zuid-Holland, het Rijk en de regio Smart Delta Drechtsteden, met Rijkswaterstaat en MRDH als adviseurs en aannemerscombinatie NWA als uitvoerder.

4. Fasering:

De planning loopt per deeltracé:

MFR:

- 2026 – kaders, financiering, ontwerp en bestuurlijke overeenkomst
- 2027 – definitief ontwerp, vergunningen en gunning
- 2028 – realisatie en ingebruikname

F15-schakels:

- Zandkade – engineering 2027, ingebruikname 2028
- Ronde Nieuweweg – engineering 2027, aanleg en ingebruikname 2028
- Rivierdijk naar Nieuweweg – engineering en aanleg 2027, ingebruikname 2028
- Sluisweg naar Kanaaldijk-noord – grondaankoop 2027, aanleg vanaf 2028, ingebruikname 2030

Verkenning F3 (Papendrecht naar Dordrecht):

- opdracht 2027, onderzoek en resultaten 2028

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 25,5 mln: F15-schakels € 14,3 mln, MFR € 10,65 mln en twee verkenningen € 0,5 mln
Beschikbaar	€ 13,8 mln toegezegd of gereserveerd uit MIRT, Provinciaal fietsplan, SRM en gemeentelijke bijdragen
Aanvullend	€ 11,7 mln nog te dekken, waarvan € 8,6 mln in aanvraag of procedure; de verkenningen zijn ongedekt

OPGAVE: REGIONAAL LANDSCHAPSPARK ALBERT CUYP

DOORBRAAKPROJECT (5) HET CREËREN VAN EEN KLIMAATBESTENDIG, GEZOND EN VERBONDEN GROENBLAUW NETWERK

DEELPROJECT 10. GROENBLAUWE VINGERS

1. Wat we beogen:

De Groenblauwe vingers zijn cruciale schakels om het versnipperde stedelijk groen tot één samenhangend geheel te maken en te verbinden met de grote omliggende landschappen. Het zijn de eerste groene bouwstenen richting één verbonden Landschapspark. In deze RIA richten ze zich op de uitvoering van vijf projecten: het Stadspark Dordrecht (een groene noord-zuidroute van de Nieuwe Dordtse Biesbosch naar het Wantij), Vleugels van de Stad in Gorinchem (groenblauwe structuur langs de Linge en het Kanaal van Steenenhoek), de Develzone in de Zwiindrechtse Waard (met de Devel als centrale slagader), de Noord-zuidverbinding in Sliedrecht (een parkverbinding over de A15 naar Sliedrecht Noord) en de Hoofdgroenstructuur in Papendrecht (parken, lanen en waterlopen).

Samen maken deze projecten de regio aantrekkelijker en gezonder, met groene iconen die de identiteit versterken. Ze zorgen voor gezonde en duurzame mobiliteit doordat wandel- en fietspaden barrières zoals wegen en spoorlijnen slechten, en maken de regio klimaatrobuster met verkoeling, minder wateroverlast, meer biodiversiteit en betere luchtkwaliteit.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal** sluiten de Groene Vingers aan op de gemeentelijke agenda's, zoals het Stadspark in de omgevingsvisie van Dordrecht (uitgangspunt 3-30-300) en de Develzone op Klimaatbestendig Zwiindrecht 2050.
- **Provinciaal** sluiten ze aan op het Landschapspark Zuidvleugel en het Gebiedsplan IJsselmonde.
- **Nationaal** sluiten ze aan op NOVEX Zuidelijke Randstad en Groene Hart en op het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.
- **Europees** sluiten ze aan op de Natuurherstelverordening.

3. Betrokken partijen:

De projecten worden per gebied getrokken door de betrokken gemeente, met cofinanciering en advies van regionale partners. Betrokken zijn de gemeenten Dordrecht, Gorinchem, Zwiindrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Barendrecht, Sliedrecht en Papendrecht, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Hollandse Delta en Rivierenland, Natuur- en recreatieschap IJsselmonde en de Landschapstafel IJsselmonde, met Staatsbosbeheer of Zuid-Hollands Landschap, marktpartijen en ingenieursbureaus voor ontwerp en uitvoering.

4. Fasering:

De vijf projecten lopen parallel, elk in een eigen tempo.

- Stadspark Dordrecht – ontwerp en aanbesteding 2026, aanleg deelgebieden 2027–2029, raamstructuur gereed 2030
- Vleugels van de Stad – planuitwerking en grondaankoop 2026, omgevingsplannen 2027, bouw vanaf 2028, oevers beleefbaar 2030
- Develzone – verkenning 2026, projectenlijst tot 2040 in 2027, uitvoeringsprogramma 2028, start uitvoering 2029–2030
- Noord-zuidverbinding Sliedrecht – hoofdstructuur en VO 2026, investeringsbesluit en DO 2027, uitvoering 2028–2030
- Hoofdgroenstructuur Papendrecht – besluitvorming 2026, voorbereiding en start pilots 2027, uitvoering en monitoring 2028–2030

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 61–62,5 mln, met het Stadspark Dordrecht (€ 51 mln) als grootste post, naast Vleugels van de Stad, Develzone en de Noord-zuidverbinding;
Beschikbaar	€ 57,9 mln, vooral € 51 mln gemeente Dordrecht en verder Regiodeal II en gemeentelijke cofinanciering
Aanvullend	€ 3,1–4,6 mln nog ongedekt, plus structurele beheerlasten; hiervoor kijken we naar subsidies en cofinanciering van Rijk en provincie

DEELPROJECT 11. GETIJDENPARK DRECHTSTEDEN

1. Wat we beogen:

Het Getijdenpark vormt de Noordoevers, De Staart en Nationaal Park De Biesbosch om tot één samenhangend, toegankelijk en klimaatbestendig getijdenlandschap. Harde kades maken plaats voor natuurvriendelijke oevers met slikken, schorren en riet, aangevuld met routes, bruggen en recreatieve voorzieningen. Aan de Noordoevers worden oevers verzacht via de doortrekking van de Strooppot en de Galgeplaat; op De Staart komt een groenblauwe verbinding tussen Wantij en Merwede; en in het Nationaal Park versterken we via Bestemming in Balans ecologie en recreatie in balans. Dat is nu nodig omdat de leefkwaliteit onder druk staat, het klimaat verandert en toegankelijk groen schaars is. Het project brengt groen en water dicht bij inwoners, juist in wijken met weinig groen, maakt het watersysteem robuuster met waterberging, verkoeling en demping van golfslag, en verbetert de bereikbaarheid en gezondheid via nieuwe wandel- en fietsroutes langs de rivier.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal** sluit het Getijdenpark aan op de omgevingsvisies, groenprogramma's en klimaatadaptatiestrategieën van Dordrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht.
- **Provinciaal** sluit het aan op het groenblauwe netwerk, NOVEX Zuidelijke Randstad en het programma Rivier als Getijdenpark XL.
- **Nationaal** sluit het aan op het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden, het Programma Aanpak Grote Wateren en de Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem II.
- **Europees** sluit het aan op de Green Deal en de Natuurherstelverordening.

3. Betrokken partijen:

De aansturing verschilt per onderdeel: De Staart ligt bij de gemeente Dordrecht, de Noordoevers worden coalitiegericht uitgevoerd met Zwijndrecht, en het Nationaal Park valt onder het Biesboschnetwerk. Betrokken zijn de gemeenten Dordrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht, Provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat, Waterschap Hollandse Delta, natuur- en recreatiepartners, NL2120 en het Biesboschnetwerk (met Drimmelen, Altena, IVN en Staatsbosbeheer).

4. Fasering:

De drie onderdelen lopen parallel en kennen eenzelfde ritme van ontwerp naar uitvoering.

Noordoevers:

- 2026 – uitwerking koers, ontwerp en ecologische randvoorwaarden;
- 2027 – planologische borging, vergunningen en subsidieaanvragen; vergunning verleend
- 2028 – start eerste deelprojecten
- 2029 – doorontwikkeling van natuur, routes en recreatieve voorzieningen
- 2030 – oplevering en ingebruikname

De Staart:

- 2026 – uitwerking ontwerp en participatie met bewoners;
- 2027 – planologische borging, vergunningen en subsidieaanvragen;
- 2028 – start inrichting en eerste deelprojecten
- 2029 – doorontwikkeling van natuur, routes en ontmoetingsplekken
- 2030 – oplevering en ingebruikname

Nationaal Park De Biesbosch:

- 2026 – Bestemming in Balans uitwerken;
- 2027 – Vaststellen ontwerp en governance
- 2028–2029 – uitvoering van de projecten
- 2030 – evaluatie

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 22,1 mln: Noordoevers € 9,6 mln, De Staart € 10 mln en Nationaal Park De Biesbosch € 2,5 mln
Beschikbaar	€ 8,8 mln, uit gemeentelijke cofinanciering, NL2120, Nederwiek 3 en een rijksbijdrage voor het Nationaal Park
Aanvullend	€ 13,3 mln nog te dekken, vooral gezocht via NOVEX Zuidelijke Randstad, aangevuld met provincie, Rijk (PAGW) en Europa

DEELPROJECT 12. UITWERKING LANDSCHAPSPARK

1. Wat we beogen:

Met dit project stellen we een gezamenlijke Landschapsvisie en ruimtelijke hoofdstructuur voor het Regionaal Landschapspark 'Albert Cuyp' op, gekoppeld aan een programmatische aanpak voor de lange termijn. We werken de groenblauwe hoofdstructuur en de identiteit van het park uit, inventariseren wat er binnen en buiten de regio al gebeurt, en organiseren hoe we het richting 2050 daadwerkelijk realiseren (governance, financiën en koppeling met geplande activiteiten zoals dijkonderhoud).

Dat is nodig omdat de vele groenblauwe initiatieven nu versnipperd plaatsvinden; pas met één gedeeld beeld en een heldere aanpak kunnen we weloverwogen regionale investeringskeuzes maken en de losse projecten tot één verbonden park samensmeden. De opschaling naar regionaal niveau maakt de impact op brede welvaart groter dan de som der delen, met winst voor vestigingsklimaat, woonomgeving, actieve mobiliteit, klimaatrobustheid en gezondheid.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- **Lokaal** sluit de visie aan op de gemeentelijke agenda's en heeft ze een nadrukkelijke positie in de Ruimtelijke Strategie Drechtsteden.
- **Provinciaal** sluit ze aan op het Landschapspark Zuidvleugel en het Gebiedsplan IJsselmonde.
- **Nationaal** sluit ze aan op NOVEX Zuidelijke Randstad en Groene Hart en op het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.
- **Europees** sluit ze aan op de Natuurherstelverordening.

3. Betrokken partijen:

Smart Delta Drechtsteden en de acht gemeenten trekken het project, met een brede groep partijen als stakeholder voor kennis, expertise en mogelijk middelen. Betrokken zijn naburige gemeenten zoals Ridderkerk, Barendrecht, Molenlanden en Altena, Provincie Zuid-Holland, het Rijk, Waterschap Hollandse Delta en Rivierenland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, ontwikkelaars, woningbouwcorporaties, ondernemers, NRIJ, natuurorganisaties en de landschaps- en biodiversiteitstafels.

4. Fasering:

De planning wordt verder ingevuld met het nog te kiezen bureau, mede in relatie tot processen zoals het Ruimtelijk Masterplan IJsselmonde, de Gebiedsuitwerking Delta en NOVEX ZR, en met aandacht voor de rol van colleges, raden en stakeholders.

- 2026: inventarisatie groenblauw, opstellen en aanbesteden van de opdracht voor een bureau of architect en het opzetten van een Taskforce Landschapspark; mijlpalen: voltooiide aanbesteding en inventarisatie en de start van het proces
- 2027: verdere uitwerking met de ingehuurd partij en partners en vaststelling en oplevering van de Landschapsvisie en de programmatische aanpak; mijlpaal: definitieve uitwerking van het Landschapspark, met visie en lange termijn aanpak

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 0,1 mln
Beschikbaar	€ 0,1 mln, naar verwachting volledig gedekt door Smart Delta Drechtsteden;
Aanvullend	Geen aanvullende middelen nodig; onderzocht wordt of waterschappen en provincie aanvullend bijdragen

OPGAVE: ONTWIKKELING REGIONALE SPOORZONES

DOORBRAAKPROJECT (6) GEBIEDSONTWIKKELING MERWEDELINGELIJN

DEELPROJECT 13: VINKENWAARD-NOORD

1. Wat we beogen:

De regio Drechtsteden staat voor een grote woningbouwopgave en de verduurzaming van werklocaties. In Alblasserdam is bedrijventerrein Vinkenwaard-Noord een kansrijke binnenstedelijke transformatielocatie, met perspectief op circa 1.100–1.400 woningen in diverse segmenten nabij voorzieningen en het dorpscentrum, in combinatie met schonere werkgelegenheid, betere luchtkwaliteit en efficiënter netgebruik. De gemeente heeft hiervoor al circa €28 miljoen geïnvesteerd in de verwerving van het Nedstaalterrein, waarheen twee bedrijven met hoge milieucategorie worden verplaatst (zie deelproject 18).

Woningbouw op Vinkenwaard-Noord past nu niet in het provinciale omgevingsbeleid en het regionaal woningbouwprogramma. Realisatie maakt daarom geen deel uit van deze RIA. Dit deelproject omvat de verkenning die realisatie op termijn mogelijk moet maken: het afronden van de bedrijfsverplaatsing en het uitwerken van een ontwikkelstrategie, inclusief de compensatie van ruimte voor bedrijvigheid via intensiever ruimtegebruik en nieuwe ruimte elders in de regio. Dat is de basis voor het gesprek met de provincie via de gebiedstafel en voor agendering bij een volgende herijking. De regio pakt dit gezamenlijk op.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het project draagt bij aan:

- Regio: Woningbouwopgave en de afspraken binnen Smart Delta Drechtsteden. De versterking van de MerwedeLingelijn en hoogwaardig OV.
- Provincie: Transformatie van verouderde werklocaties, mits passend binnen compensatieregels.
- Nationaal: Woningbouw, verstedelijking binnen bestaand stedelijk gebied en verduurzaming van bedrijventerreinen. Netcongestie en efficiënt energiegebruik door hergebruik netcapaciteit.

3. Betrokken partijen:

- Gemeente Alblasserdam
- ROM-D
- Provincie Zuid-Holland
- GGIN/Adullam
- Smart Delta Drechtsteden
- Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- Ondernemers en omwonenden

4. Fasering:

Het project kent drie opeenvolgende en deels parallelle fasen:

- **Fase 1 – Verkenning (afgerond)** Onderzoek naar woningbouwlocaties (2023, actualisatie 2025). Vinkenwaard-Noord aangewezen als meest kansrijk.
- **Fase 2 – Haalbaarheid bedrijfsverplaatsing (2025–2026)** Onderhandelingen met twee bedrijven over verplaatsing naar het Nedstaalterrein. Mijlpaal: overeenkomst over verplaatsing en besluitvorming over grondbeleid.
- **Fase 3 – Ontwikkelstrategie (2026–2029/2030)** Uitwerking ontwikkelstrategie, inzet planologische instrumenten en afspraken met provincie over compensatieregels. Intensieve participatie met stakeholders.

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	De exact benodigde middelen hangen samen met de verdere planvorming en het uiteindelijke eindbeeld van Vinkenwaard-Noord.
Beschikbaar	€ 28 mln. reeds geïnvesteerd door gemeente Alblasserdam
Aanvullend	Geen aanvullende middelen nodig.

DEELPROJECT 14: VLEUGELS VAN DE STAD, GORINCHEM

1. Wat we beogen:

De Vleugels van de Stad omvat de gebiedsontwikkelingen Arkelsedijk, Stationsgebied, Lingewijk Zuid en Schelluinsestraat. Op deze inbreidingslocaties binnen bestaand stedelijk gebied maakt verouderde bedrijvigheid plaats voor wonen en gemengd stedelijk programma. Met circa 2.000 woningen dragen we bij aan de regionale woningbouwopgave en versterken we het stedelijk profiel van Gorinchem. De ligging nabij station, centrum en water biedt kansen voor duurzame mobiliteit, een aantrekkelijke leefomgeving en betere benutting van infrastructuur.

De ambitie is gezonde, toekomstbestendige woonmilieus met ruimte voor bewegen, ontmoeten en klimaatadaptatie, met toegankelijke oevers van de Linge en het Kanaal van Steenenhoek, een duidelijke groenstructuur richting buitengebied, goede verbindingen voor lopen en fietsen en passende voorzieningen. Twee bruggen en aanvullende ingrepen zoals een spooronderdoorgang, parkeerhub en herinrichting van het openbaar gebied zijn randvoorwaardelijk voor goede ontsluiting en verkeersveiligheid.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Het project draagt bij aan:

- Regionaal: regionale woningbouwopgave binnen Drechtsteden en versterking van brede welvaart.
- Provinciaal: verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland door binnenstedelijke verdichting BSD.
- Provinciaal en nationaal: Klimaatadaptatie en vergroening.
- Nationaal: woningbouw- en verstedelijkingsprogramma's (zoals Woningbouwimpuls en NOVEX), door versnelling van binnenstedelijke transformatie.
- Nationaal: duurzame mobiliteit en modal shift door ontwikkeling nabij OV-knooppunt.

3. Betrokken partijen:

De uitvoering is publiek-privaat georganiseerd.

- Gemeente Gorinchem
- Marktpartijen / ontwikkelaars
- Provincie Zuid-Holland
- Waterschap Rivierenland

4. Fasering:

Belangrijke stappen 2026–2030:

- Planuitwerking en omgevingsplan LingellZuid fase 1, gevolgd door bouwrijp maken en start bouw
- Definitief ontwerp en aankoop gronden langs de Linge (Arkelsedijk)
- Vaststelling projectplan en ruimtelijk raamwerk Stationsgebied, daarna transformatie naar wonen
- Afronding verkenning en vaststelling omgevingsplan Schelluinsestraat
- Gefaseerde start en afronding van bouwactiviteiten per deelgebied

Mijlpalen:

- Aankoop gronden langs de Linge om deze bereikbaar en beleefbaar te maken
- Vastgesteld ruimtelijk raamwerk met duidelijke groenstructuur
- Vertrek eerste bedrijven aan de Schelluinsestraat
- Oevers van Linge en Kanaal van Steenenhoek toegankelijk en verbonden met stedelijk groen

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	De exact benodigde middelen hangen samen met de verdere planvorming, kosten van de benodigde bruggen en het uiteindelijke eindbeeld. Er zijn diverse subsidies beschikbaar (o.a. WBI 6, €9.402.067, Spuk WoKT € 6.931.173, WoKT € 2.220.808). Ook de cofinanciering is grotendeels gedekt. Geschatte tekorten per deelgebied: • Linge-oevers: € 2 mln. • Stationsgebied: € 5 mln. • Schelluinsestraat: € 5 mln.
Beschikbaar	Nader te bepalen.
Aanvullend	Nader te bepalen.

DEELPROJECT 15: ONTWIKKELING SPOORZONES 'T OOG EN MIDDENWETERING, HARDINXVELD GIESSENDAM

1. Wat we beogen:

De Drechtsteden staan voor een stevige woningbouwopgave, gekoppeld aan de economische positie van de regio en de ontwikkeling van de Merwede-Lingelijn als stedelijke as. Met 't Oog en Middenwetering ontwikkelt Hardinxveld-Giessendam een nieuw woongebied langs deze lijn. Dit deelproject omvat fase 1: circa 170 woningen, gerealiseerd tussen 2027 en 2030, passend binnen het vigerende omgevingsbeleid. De ambitie voor het gebied reikt verder: richting 2045 zijn 1.500–2.000 woningen denkbaar. Die doorontwikkeling staat op de provinciale groslijst maar past nu niet in het provinciale omgevingsbeleid, en maakt daarom geen deel uit van deze RIA. Vervolgfases brengen we in bij een volgende herijking.

Regionale afstemming over typologie en programmering zorgt voor een evenwichtige woningvoorraad en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Het project versterkt het economisch ecosysteem rond maritieme maakindustrie en MKB met passende woningen, verbetert leefomgeving en gezondheid via een parkachtige inrichting en natuurversterking, stimuleert duurzame mobiliteit nabij de Merwede-Lingelijn en doorfietsroutes volgens het STOMP-principe, en bevordert sociale samenhang. De woningbouw fungeert als vliegwieltje voor kwaliteitsverbetering van openbare ruimte, klimaatadaptatie en mogelijk netbewust bouwen, en verkort woon-werkafstanden binnen de regio.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Gemeentelijke omgevingsvisie en vastgestelde kaders voor de ontwikkeling van 't Oog (lokaal).
- Sectoragenda Maritieme Maakindustrie ("No Guts no Hollandse Glorie")
- Provinciale omgevingsvisie Zuid-Holland
- Verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland
- Nationale woningbouwopgave

3. Betrokken partijen:

- Gemeente Hardinxveld-Giessendam
- Waardse Velden
- Provincie Zuid-Holland
- Rijk (o.a. via MIRT/WOKT)
- Regionale partners in het kader van Merwede-Lingelijn
- Smart Delta Drechtsteden

4. Fasering:

2026

Mijlpaal: afronding voorbelasting 1A/1B.

2027

Mijlpaal: start bouw fase 1A.

2028

Mijlpaal: oplevering fase 1A (Q4 2028).

2029

Mijlpaal: oplevering fase 1B (Q4 2029).

2030

Mijlpaal: oplevering fase 1C (Q4 2030).

Fase 1D wordt opgeleverd in Q4 2031. Vervolgfases richting 2045 vallen buiten deze RIA en komen pas aan de orde bij een volgende herijking, mits passend binnen het dan geldende omgevingsbeleid.

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 115 miljoen
Beschikbaar	Het project bevindt zich nog aan het begin van de ontwikkeling; structurele dekking voor de volledige publieke opgave is nog niet rond. • Bijdrage Waardse Velden (fase 1): circa € 1–2 miljoen. • Gemeentelijke reservering voor jaarlijkse projectkosten.
Aanvullend	• Oprichting van een gebiedsfonds, waarmee circa 50% van de publieke kosten vanuit het gebied kan worden verhaald. • Aanvullende bijdragen van gemeente. • Cofinanciering vanuit hogere overheden, onder andere via MIRT, een volgende tranche WOKT en provinciale regelingen. Indien aanvullende middelen uitblijven, wordt kritisch gekeken naar prioritering en minimalisering van infrastructurele ingrepen.

DEELPROJECT 16: WONINGBOUW EN BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN SLIEDRECHT-NOORD

1. Wat we beogen:

Sliedrecht Noord is een integrale gebiedsontwikkeling met circa 1.900 woningen vanaf 2031. Het programma sluit aan bij de regionale woningbouwopgave en voorziet voor twee derde in betaalbare woningen, passend bij de verstedelijkingsopgave van de Noordelijke Drechtsteden en de behoefte van medewerkers in de maritieme maakindustrie.

De ontwikkeling vraagt substantiële investeringen in bovenwijkse infrastructuur. Door de ligging tussen spoor en A15 zijn nieuwe verbindingen nodig om bestaand en nieuw Sliedrecht te verbinden. Kern is een Noord-Zuidverbinding over de A15 (nieuw viaduct), aangevuld met een tunnel bij station Sliedrecht, herontwikkeling van het stationsgebied met ruimte voor deelmobiliteit (STOMP), een landschapspark tussen spoor en woonwijk, een fijnmazig fiets- en voetgangersnetwerk en een langzaamverkeerverbinding richting het noordoosten.

Zo wordt de barrièrewerking geslecht, verbetert de bereikbaarheid en ontstaat een samenhangend woon- en leefgebied. Sliedrecht Noord fungeert als voorloper voor verdere ontwikkelingen langs de MerwedeLingelijn.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Regionale woningbouwopgave
- Provinciale verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland 34
- Klimaatadaptatie en vergroening
- Duurzame mobiliteit (STOMP-principe)
- Nationale programma's zoals Woningbouwimpuls, MIRT-opgaven rond bereikbaarheid en het Toekomstbeeld OV
- Sectoragenda Maritieme Maakindustrie

3. Betrokken partijen:

- Gemeente Sliedrecht
- Marktpartijen/ontwikkelaars
- Provincie Zuid-Holland
- Rijkswaterstaat
- Waterschap Rivierenland

4. Fasering:

2026

- Mijlpaal: sluiten BOK met provincie, waterschap en Rijkswaterstaat; vaststellen Voorlopig Ontwerp Noord-Zuidverbinding.

2027

- Mijlpaal: vastgestelde GREX; aanbesteding viaduct A15.

2028

- Mijlpaal: start bouw viaduct over A15.

2029

- Mijlpaal: vastgesteld en aangepast Omgevingsplan.

2030

- Mijlpaal: start bouwrijp maken.

5. Investing:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 166 miljoen
Beschikbaar	€ 82 miljoen • € 22 miljoen: Noord-Zuidverbinding • € 25 miljoen uit grondexploitatie • € 35 miljoen uit gemeentelijke reserve Koers 2030 en toename uitkering gemeentefonds.
Aanvullend	Aanvraag RIA periode 2026-2030: € 43 miljoen

OPGAVE: ONTWIKKELING REGIONALE SPOORZONES

DOORBRAAKPROJECT (7) GEBIEDSONTWIKKELING OUDE LIJN

DEELPROJECT 17: VERBETEREN ONTWIKKELING LEERPARK-GEZONDHEIDSPARK EN WALBURG

1. Wat we beogen:

De spoorzone Dordrecht–Zwijndrecht maakt deel uit van de landelijke woningbouwlocatie Oude Lijn en heeft nationaal belang. Binnen deze as ontwikkelen we twee samenhangende ankers: Walburg en Leerpark.

Walburg (Zwijndrecht) transformeert van een introvert winkelcentrum naar een gemengd centrumgebied nabij station Zwijndrecht, met circa 950 netto woningen (circa 60% betaalbaar), versterkte voorzieningen en een kwalitatieve impuls voor de openbare ruimte met vergroening, waterberging en hittestressreductie. Het mobiliteitsconcept volgt STOMP en Transit Oriented Development, met prioriteit voor lopen, fietsen en OV.

Leerpark (Dordrecht) vormt het oostelijke anker rond station Campus Leerpark, met circa 600–1000 woningen in samenhang met Smart Campus, Gezondheidspark en sport. Opgaven zijn het slechten van barrières (zoals de N3), een vervoershubs en groenverbindingen. Samen versterken de projecten OV-gebruik en de regionale positie in de Zuidelijke Randstad.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

- Lokaal: Omgevingsvisies Dordrecht en Zwijndrecht; Ambitiedocument Spoorzone
- Provinciaal: Omgevingsbeleid en Verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland; Oude Lijn als OV-backbone
- Nationaal: Verstedelijkingsakkoord Zuidelijke Randstad; MIRT Oude Lijn; NOVEX; Nota Ruimte
- Europees: Green Deal; Urban Agenda; TEN-T / SUMP

OPGAVE: ONTWIKKELING REGIONALE MARITIEME CLUSTERS

DOORBRAAKPROJECT (8) REGIONALE MARITIEME CLUSTERS

DEELPROJECT 18. STRATEGISCHE HERSTRUCTURERING MARITIEME CLUSTERS (50 HA)

3. Betrokken partijen:

- Gemeente Zwijndrecht
- Gemeente Dordrecht
- ProRail
- RWS
- Provincie Zuid-Holland
- SDD
- ASZ, Da Vinci, Duurzaamheidsfabriek, Sportboulevard
- Marktpartijen en corporaties

4. Fasering:

2026

- Walburg: WBI/financieringsstrategie, projectorganisatie en fasering vastleggen. Startbouw blok 1 (facilitair)
- Leerpark: scope, varianten en stakeholderaanpak verkenning aanscherpen.

2027

- Walburg: planologische procedures, afspraken markt/corporaties en ontwerp openbare ruimte.
- Leerpark: voorkeursvariant voor hub, onderdoorgang N3 en langzaamverkeersverbindingen.

2028

- Walburg: start/voorbereiding eerste realisatiefase woningen en openbare ruimte.
- Leerpark: ontwerp, kostenraming en afspraken met ProRail/RWS. Stedenbouwkundig plan voor gebiedsontwikkeling.

2029

- Walburg: gefaseerde realisatie woningen, routes en groen.
- Leerpark: planuitwerking, vergunningen en cofinanciering organiseren.

2030

- Walburg: voortzetting realisatie.
- Leerpark: beoogde start uitvoering eerste bereikbaarheids- en hubmaatregelen.

5. Investing:

Financiering	
Totaal benodigd	Leerpark: € 80 miljoen Walburg: € 12 miljoen
Beschikbaar	Leerpark: € 6 miljoen Walburg: € 6 miljoen
Aanvullend	• RIA-prioritering • Cofinanciering provincie en Rijk (WBI, MIRT, OV-hubs) • Private bijdragen • Inzet Vliegende Brigade

1. Wat we beogen:

Vanuit het Toekomstpact De Witt herstructureren we tot 2035 vijftig hectare watergebonden bedrijventerreinen tot toekomstbestendige maritieme werklandschappen. Waar eerdere schuifoperaties vooral per geval werden opgepakt, brengen we via het investeringsprogramma Pact nu structurele samenhang aan vanuit een regionaal perspectief, gericht op efficiënter benutten van terreinen, meer economische toegevoegde waarde en het benutten van regionale kansen. Per cluster verschilt de fase, van verkenning tot uitvoering.

We doen dit langs vier sporen: inwaarts zoneren, met de hoge milieucategorieën in de kern; het ruimtelijk-economisch versterken van clusters met de juiste bedrijvigheid op de juiste plek; het ontwikkelen van nieuwe hectares in de hoge milieucategorieën, zoals de Merwedehavens en het Nedstaalterrein; en het anticiperen op duurzame voortstuwing, mede omdat de binnenvaart de helft van de regionale stikstofdepositie veroorzaakt.

De concrete perspectieven tellen samen op tot vijftig hectare. Op De Noord heeft Alblasserdam met de aankoop van het Nedstaalterrein grip op 15 tot 20 hectare, met veel beschikbaar netvermogen als sterk punt. Aan de Oude Maas/Kil komt PIER14 op, neemt superjachtbouwer Oceanco een voormalige locatie over en versterkt een gedeelte scheepslift bij Kooiman Marine Group de infrastructuur op Groote Lindt. Op De Merwede is via ROM-D circa 10 hectare in ontwikkeling op de voormalige PROAV- en Peute-locatie. En bij Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem gaat het om een nieuwe insteekhaven in Werkendam en de herstructurering van Avelingen, met kansen voor een duurzaam-varen-terminal, elektrificatie en waterstof. Daarnaast spelen gerichte uitplaatsingen verspreid over de regio circa 10 hectare vrij. Zo behouden en versterken we de bedrijvigheid en werkgelegenheid, benutten we kades beter en maken we ruimte voor verduurzaming.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Lokaal sluit de herstructurering aan op de Regiodeal Drechtsteden-Gorinchem (tweede tranche) en het Toekomstpact De Witt. **Provinciaal** sluit ze aan op de verstedelijkingsstrategie en de inzet rond klimaatadaptatie en netcongestie. **Nationaal** sluit ze aan op het programma Ruimte voor Economie, de Sectoragenda Maritieme Maakindustrie en het Nationaal Waterstof Programma. **Europees** sluit ze aan op de verduurzaming van de Rhine-Alpine corridor.

3. Betrokken partijen:

De clusters worden per gebied getrokken door de gemeenten en het georganiseerde bedrijfsleven, met ROM-D en Smart Delta & Partners als regionaal ontwikkelteam. Betrokken zijn de gemeenten, het (georganiseerde) bedrijfsleven en de bedrijven zelf, ROM-D, Smart Delta & Partners, en andere overheden zoals provincie, Rijk en Rijkswaterstaat voor subsidies en vergunningen.

4. Fasering:

- 2026: projectstart; mijlpaal: plan van aanpak en start van de gebiedsgerichte interventies
- 2027 tot en met 2030: gebiedsgerichte interventies per cluster, samen met ondernemers en andere actoren opgepakt; de mijlpalen verschillen per interventie en zijn vooraf niet eenduidig te benoemen

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 0,2 mln planvoorbereiding; daarnaast indicatief € 40–60 mln voor de circa 20 ha die direct via ROM-D loopt (kapitaal en onrendabele top)
Beschikbaar	Nog te bepalen; afhankelijk van de interventies per cluster
Aanvullend	Een structureel fonds voor de onrendabele top ontbreekt; strategie via subsidies van Rijk en Europa, herallocatie van CV Kil III en een revolverend fonds

DEELPROJECT 19. VERSTERKEN INFRASTRUCTUUR BINNENVAART

1. Wat we beogen:

Met dit project stellen we een regionaal dekkingplan en uitvoeringsagenda op voor nautische voorzieningen zoals ligplaatsen, walstroom, afval- en bunkervoorzieningen (ook waterstof) en auto-losfaciliteiten, en realiseren we die vervolgens gefaseerd. De directe aanleiding is het Panteia-rapport, dat een regionaal dekkingplan als randvoorwaarde noemt voor het behoud en de doorontwikkeling van het binnenvaartcluster.

Dat is nodig omdat de binnenvaart als één regionaal systeem functioneert, terwijl voorzieningen nu lokaal en versnipperd worden ontwikkeld of juist verdwijnen. Zo versterken we de positie van de Drechtsteden als binnenvaarthotspot tussen Rotterdam en het achterland, behouden we werkgelegenheid en een sterke logistieke concurrentiepositie, stimuleren we de modal shift van weg naar water, en verminderen we uitstoot via walstroom en verduurzaming, in lijn met het Schone Lucht Akkoord.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Lokaal sluit het project aan op de economische programma's, havenvisies en mobiliteitsambities van de Drechtstedengemeenten. **Provinciaal** sluit het aan op de inzet voor watergebonden bedrijvigheid, verduurzaming van de logistiek en mobiliteit over water. **Nationaal** sluit het aan op de Sectoragenda Maritieme Maakindustrie, de modal-shift-opgaven en de verduurzaming van de binnenvaart, binnen onder meer MIRT en NOVEX. **Europees** sluit het aan op de Green Deal en logistieke corridorontwikkeling.

3. Betrokken partijen:

De Drechtstedengemeenten zijn gezamenlijk de bestuurlijke trekkers, met uitvoering per locatie in samenwerking met lokale partners. Betrokken zijn Smart Delta Drechtsteden met de koplopergemeenten, Provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat, sectorpartijen als Koninklijke Binnenvaart Nederland en de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens, havenbedrijven en exploitanten, netbeheerders en energiepartijen, OZHZ en ROM-D.

4. Fasering:

- 2026: regionale inventarisatie en actualisatie van het onderzoek naar nautische voorzieningen; mijlpaal: vastgestelde regionale dekkingkaart
- 2027: opstellen van een regionaal normenkader en uitvoeringsagenda; mijlpaal: bestuurlijk vastgesteld uitvoeringsprogramma
- 2028: start van de eerste uitvoeringslocaties en pilotprojecten; mijlpaal: eerste regionale voorzieningen operationeel
- 2029: gefaseerde regionale uitvoering; mijlpaal: regionaal netwerk grotendeels gerealiseerd
- 2030: evaluatie, monitoring en uitbreiding van het netwerk; mijlpaal: structurele beheer- en monitoringsafspraken vastgesteld

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 0,05 mln voor procesbegeleiding en regie; de uitvoeringskosten volgen uit de inventarisatie en worden per project opgebouwd
Beschikbaar	Beperkte gemeentelijke beheerbudgetten, deels provinciale subsidiemiddelen en potentiële sectorbijdragen per locatie
Aanvullend	Tot € 10 mln voor structurele uitvoering en regionale dekking, via provinciale cofinanciering, verduurzamingsfondsen, Europese subsidies en private bijdragen

DEELPROJECT 20. VERSTERKING INNOVATIE ECOSYSTEEM EN CAMPUSONTWIKKELING LEERPARK

1. Wat we beogen:

Dit is een verkenning van de relatie tussen campus Leerpark en de R&D-centra in de regio, waaronder het I_Lab in Gorinchem, en hoe die elkaar versterken tot één innovatie-ecosysteem met Smart Campus Leerpark als coördinatiepunt. Met de bouw van de Maakfabriek wordt het laatste bouwblok van het Leerpark ontwikkeld, een publieke investering van circa 13 miljoen euro, die samen met de Duurzaamheidsfabriek een sluitend systeem met regionale betekenis vormt en aanvullende publiek-private investeringen uitlokt.

In de verkenning brengen we de fysieke locaties met R&D-centra, de inhoudelijke speerpunten en de kennispartners in beeld, als opzet voor een gestructureerde aanpak om de hubs zoals het I_Lab en de WOW-keet door te ontwikkelen tot fieldlabs of living labs. Zo versterken we de regionale kennisinfrastructuur voor het MKB, inclusief Gorinchem, kunnen we in 2027 Europese vervolgfinanciering ophalen conform de Versnellingsagenda, en laten we de investering in het Leerpark verder renderen.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij:

Lokaal sluit de verkenning aan op het Toekomstpact De Witt. Provinciaal sluit ze aan op de Versnellingsagenda van Zuid-Holland. Nationaal sluit ze aan op de Sectoragenda Maritieme Maakindustrie. Europees sluit ze aan op de inzet op innovatie, veiligheid en autonomie.

3. Betrokken partijen:

De verkenning wordt uitgevoerd vanuit Smart Delta Drechtsteden, Smart Delta Partners en de Duurzaamheidsfabriek, die een gezamenlijk belang hebben bij een zo breed mogelijk netwerk van betrokken bedrijven. De belangrijkste partijen:

- **De Drechtsteden, met Gorinchem en Altena (trekker, uitvoerder, beslisser en financier):** beleidsmatige inbedding, financiering van deelprojecten en investeringen in de campusontwikkeling, waaronder de Maakfabriek.
- **Smart Campus Leerpark:** exploitatie van de Maakfabriek en Leerfabriek, programmering, huisvesting van innovatieve bedrijvigheid en de verbinding naar onder meer het I_Lab en andere hubs.
- **DaVinci College:** programmering van Smart Campus Leerpark en het aanbieden van onderwijs.
- **Smart Delta & Partners (uitvoerder en adviseur):** uitvoering van innovatieprojecten op het Leerpark en het I_Lab en het verbinden van partners en bedrijven.
- **Werkgevers Drechtsteden:** kennis, expertise en mogelijke financiering van deelprojecten, afhankelijk van de uitkomsten.

4. Fasering:

- 2026: uitvoering van de verkenning; mijlpaal: afronding van de verkenning
- 2027 tot en met 2030: afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning, nog nader te bepalen

5. Investering:

Financiering	
Totaal benodigd	€ 0,035 mln planvoorbereiding en 0,3 fte in 2026 voor de verkenning
Beschikbaar	Onderdeel van de bredere campusontwikkeling, inclusief de Maakfabriek (circa € 13 mln)
Aanvullend	Volgt uit de verkenning; realisatie wordt gezien als onderdeel van de 50 hectare gebiedsontwikkeling

DEELPROJECT 21. ONTWIKKELEN KANTOORMETERS MAASTERRAS EN CAMPUS LEERPARK

1. Wat we beogen:

Het Maasterras en Campus Leerpark Dordrecht zijn twee locaties die kunnen doorontwikkelen tot (maritieme) design- en engineeringclusters en zo de maakindustrie in de regio versterken via de nabijheid van innovatie, engineering en onderwijs.

Op de campus beschikken de Duurzaamheidsfabriek en het Kopgebouw over faciliteiten die elkaar versterken, maar die qua schaal nog te beperkt zijn doordat productie- en ontwikkelruimte ontbreekt, zichtbaar in de leegstand in het Kopgebouw. De Maakfabriek, tegenover het Kopgebouw, voegt die ruimte toe: de engineering vindt plaats in het Kopgebouw en de uitvoering en systeemintegratie in de Maakfabriek en de Duurzaamheidsfabriek

De Maakfabriek moet zo de aanjager worden van de benutting van kantoorruimtes en designruimte. Cruciaal voor deze campusontwikkeling en de vestiging van bedrijven van regionale betekenis is de komst van een station.

Op het Maasterras, nabij het centrum en het stationsgebied van Dordrecht, realiseren we hoogwaardige kantoorruimtes zodat ingenieurs- en andere innovatieve bedrijven zich kunnen vestigen die van belang zijn voor de maritieme maakindustrie. Beide locaties zijn voorbeelden van een bredere beweging, aangejaagd door het Toekomstpact De Witt, om engineering en testing elkaar te laten versterken. Dat is nodig omdat de regio moderne, goed bereikbare kantoorruimte mist voor de bedrijven die de maritieme maakindustrie aanjagen; door deze meters op OV-locaties te bouwen houden we deze bedrijven en jong talent vast, versterken we de kruisbestuiving tussen bureaus, studenten en technische bedrijven, en ontlasten we het wegennet. Stationsbereikbaarheid is daarbij een absolute voorwaarde.

2. Aan welke landelijke, provinciale of regionale doelen draagt dit project bij?

Lokaal sluit het project aan op het Toekomstpact De Witt en de ontwikkeling van het Maasterras binnen het programma Stadsas. Provinciaal sluit het aan op de Regionale Kantorenvisie Zuid-Holland Zuid. Nationaal sluit het aan op de Sectoragenda Maritieme Maakindustrie. Europees sluit het aan op de inzet op veiligheid, autonomie en innovatie.

3. Betrokken partijen:

De ontwikkeling is een samenspel van publieke en private partijen, waarbij regie kan worden belegd bij de programmadirecteur van Pact De Witt. Betrokken zijn private partijen als investeerders en ontwikkelaars, de gemeente en overheden voor procesbegeleiding en publieke randvoorwaarden, onderwijspartijen voor de programmering, en het bedrijfsleven dat zich op de locaties vestigt.

4. Fasering:

- 2026: de opgave in beeld brengen; volgens de provinciale raming ligt de focus voor nieuwe ontwikkelingen in Dordrecht rond het station, met een mixed-use woon-werkmilieu
- Opgave tot 2035: toevoeging van circa 35.700 m² kantoorruimte (16.300 m² uitbreiding en 19.400 m² vervanging) en onttrekking van circa 26.600 m² verouderde kantoorruimte, met name langs de Spuiboulevard
- 2027 tot en met 2030: nog nader te bepalen

5. Investerings:

Financiering	
Totaal benodigd	Vooraf private investeringen van de bedrijven zelf; de gemeenten brengen de publieke randvoorwaarden op orde. Dit vraagt geen extra RIA-investering
Beschikbaar	€ 4 mln vanuit het Dordtse programma Ruimte voor Banen voor centrumwerken en het wegnemen van obstakels
Aanvullend	Geen aanvullende RIA-middelen; wel regionale erkenning dat ingenieursbureaus binnenstedelijk geacommodeerd moeten blijven

